

AGRIBUSINESS BULLETIN

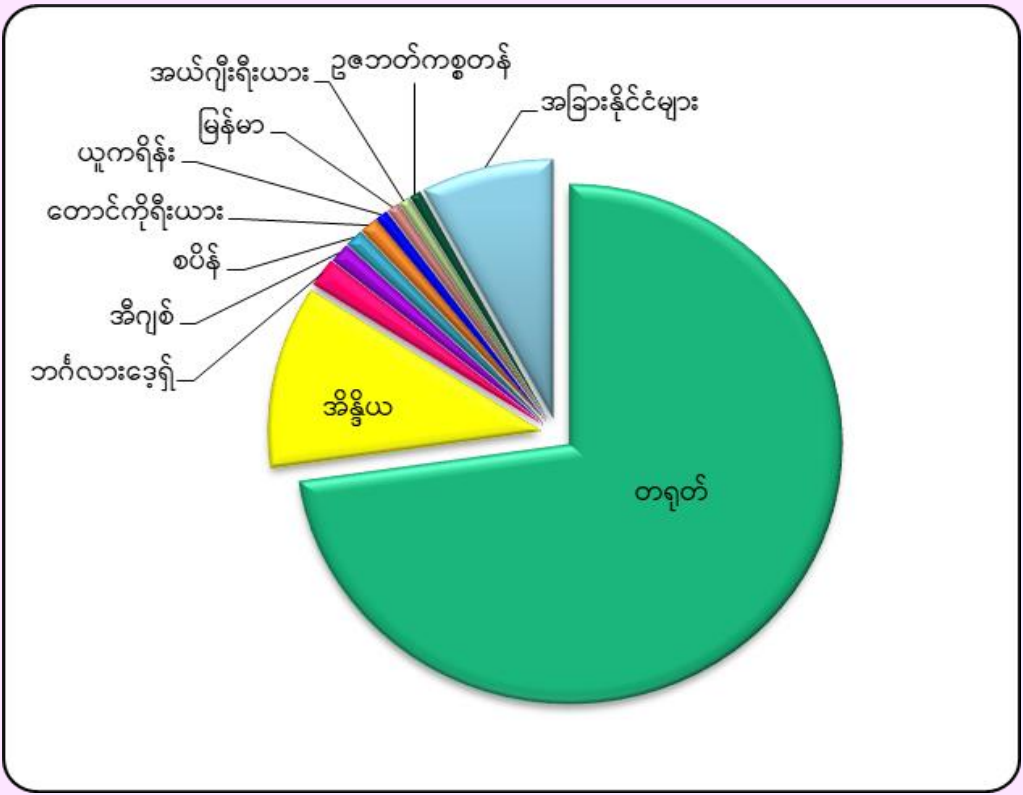
ကြက်သွန်ဖြူ

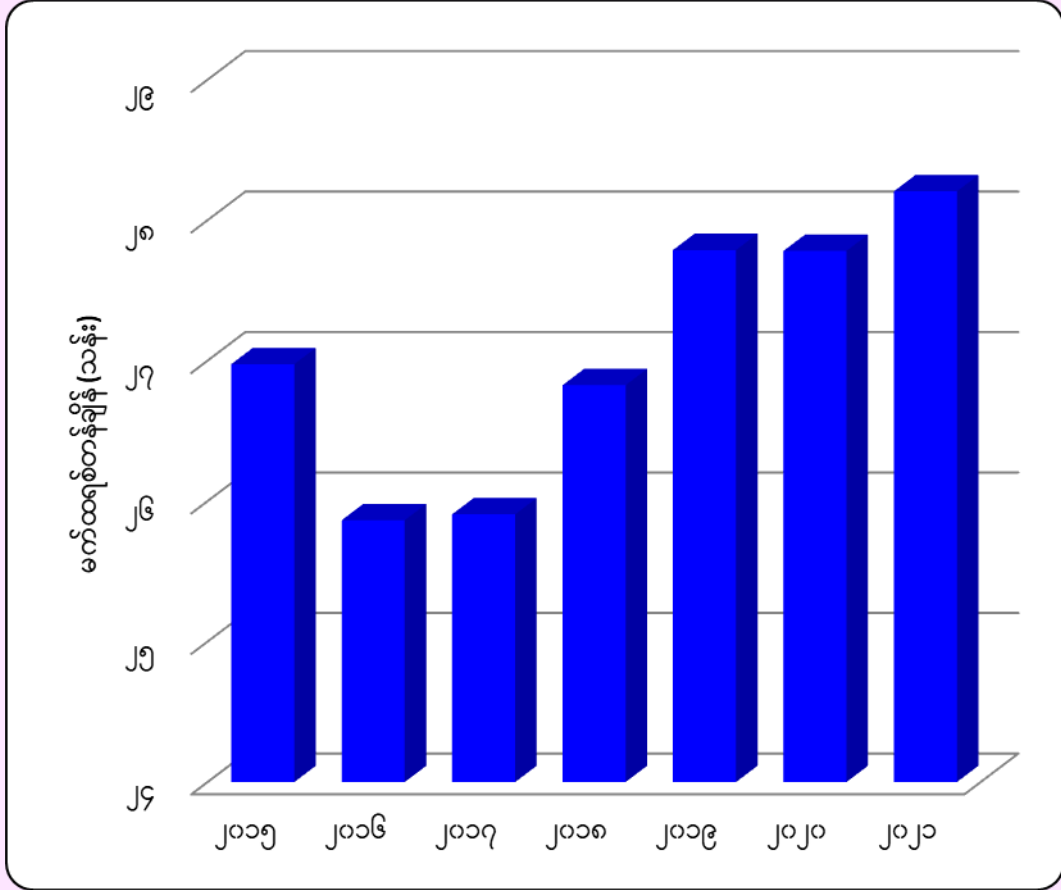
Vol (9), Aug, 2023

(က) ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့်သုံးစွဲမှု

၁။ စားဖိုဆောင်သီးနှံတစ်မျိုးဖြစ်သော ကြက်သွန်ဖြူသည် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်အဖြစ် သုံးစွဲမှုမြင့်မားသည့်အပြင် ဆေးဖက်ဝင်ပစ္စည်းတစ်ခုအဖြစ်လည်း အသုံးပြုမှုများပြားရုံသာမက ကမ္ဘာ့နေရာဒေသအနှံ့အပြားတွင်လည်း စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသောကြောင့် နှစ်စဉ် စိုက်ပျိုးဧရိယာများ တိုးတက်လာပြီး ထုတ်လုပ်မှုလည်း မြင့်မားလျက်ရှိပါသည်။ နှစ်စဉ် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံပေါင်း (၁၀၀) ကျော်ရှိပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂၈.၂) သန်းကျော် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့သည် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံများဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၏ (၈၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့် နှစ်စဉ် ထုတ်လုပ်လျက်ရှိပါသည်။ နှစ်စဉ် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု မြင့်မားသည့် အခြားသော နိုင်ငံများမှာ တောင်ကိုရီးယား၊ အီဂျစ်၊ စပိန်၊ ယူကရိန်း၊ မြန်မာနှင့် ဥဇဘက်ကစ္စတန်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၏ (၇၂.၇၃) ရာခိုင်နှုန်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် (၁၁.၃၁) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် (၁.၇၈) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ (ပုံ-၁)

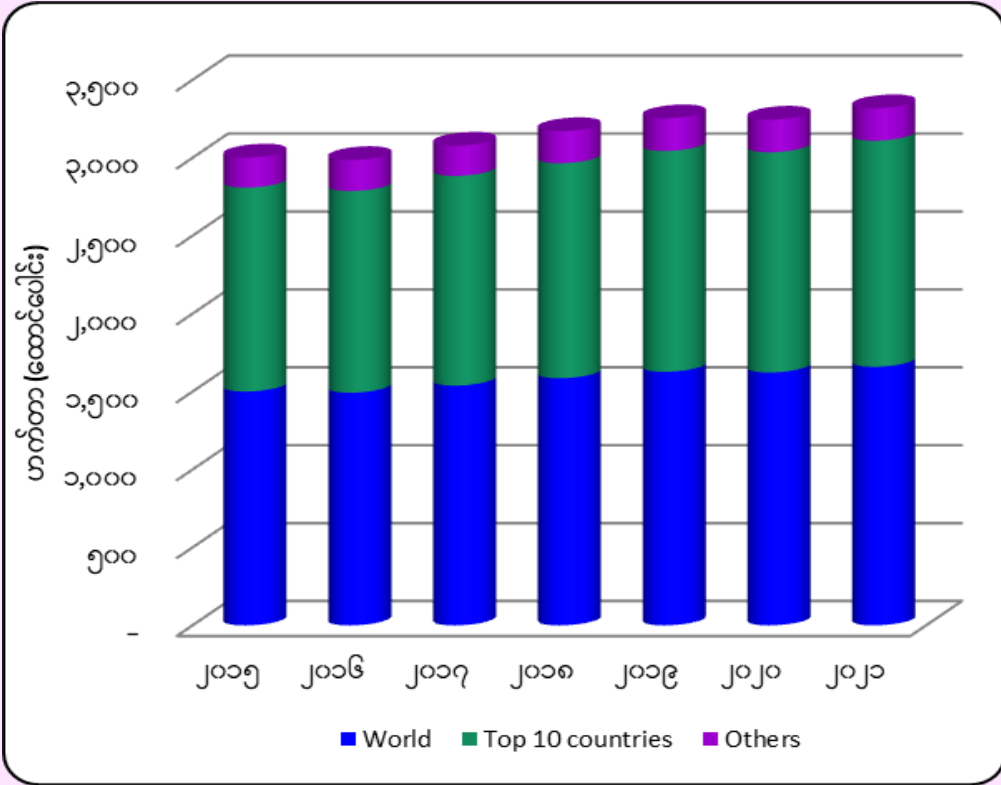
ပုံ (၁) ၂၀၂၁ ခုနှစ်၏ ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေ (FAOstat)

ပုံ (၂) နှစ်အလိုက် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေ (FAOstat)

၂။ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ကျဆင်းခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှစတင်ကာ ပြန်လည် မြင့်တက်ခဲ့ပြီး နှစ်စဉ် ထုတ်လုပ်မှု ပိုမိုမြင့်မားလာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနှစ်မှာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ဖြစ်ပြီး မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂၈.၂) သန်းခန့် ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှု အနည်းဆုံးနှစ်မှာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ဖြစ်ပြီး မက်ထရစ် တန်ချိန် (၂၅.၈၆) သန်း ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၏ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် (၂.၉၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် (၄.၅၆) ရာခိုင်နှုန်းအထိ အသီးသီး တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ (ပုံ-၂)

၃။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ရိတ်သိမ်းဟက်တာစုစုပေါင်း (၁.၆၆) သန်းရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ကာလ အတွင်း ရိတ်သိမ်းမှု အများဆုံးနှစ်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါနှစ်၏ ကြက်သွန်ဖြူ အများဆုံး ရိတ်သိမ်းခဲ့သောနိုင်ငံများမှာ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ စပိန်၊ မြန်မာ၊ ယူကရိန်း၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ရုရှား၊ အီဂျစ်နှင့် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံတို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ယင်း နိုင်ငံများသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ ဟက်တာပေါင်း (၁.၄၅) သန်း ရိတ်သိမ်းနိုင်ခဲ့သဖြင့် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ရိတ်သိမ်း

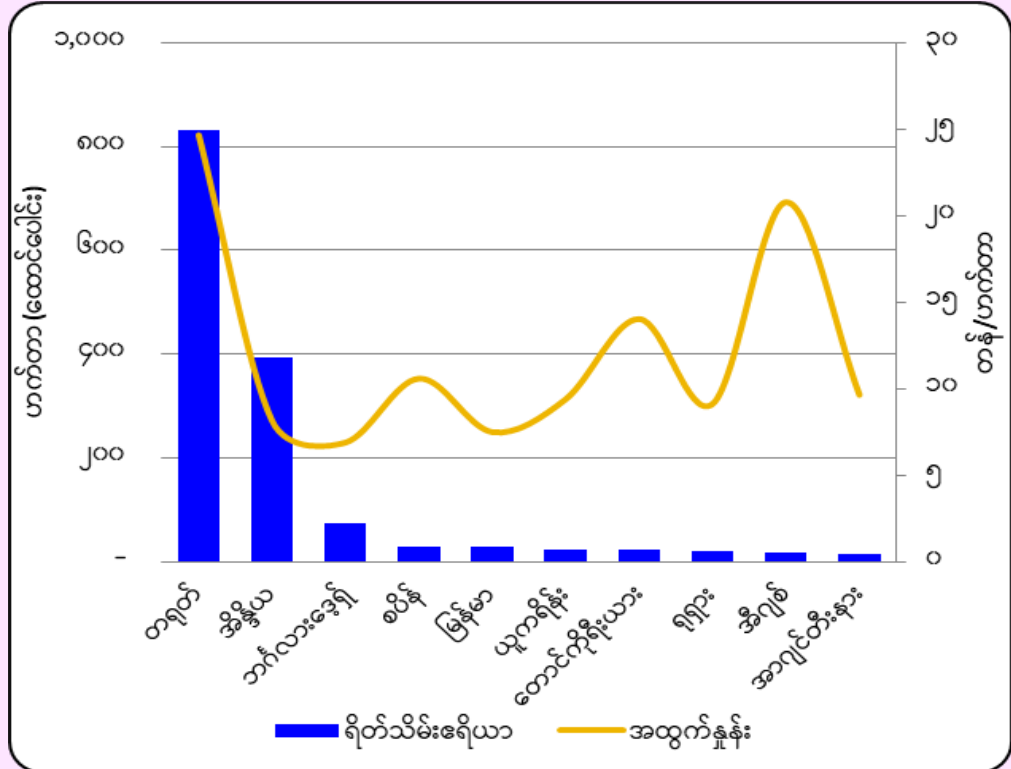
ပုံ (၃) နှစ်အလိုက် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ရိတ်သိမ်းထားရှိမှု အခြေအနေ (FAOstat)

ဧရိယာစုစုပေါင်းတွင် (၈၇.၄၅) ရာခိုင်နှုန်းအထိ ပါဝင်ခဲ့ပြီး ကျန် နိုင်ငံများသည် (၁၂.၅၅) ရာခိုင်နှုန်းသာ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ အများဆုံး ထုတ်လုပ်သော တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ ဟက်တာပေါင်း (၈) သိန်းကျော် ရိတ်သိမ်းခဲ့ပြီး အဆိုပါပမာဏသည် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ရိတ်သိမ်း ဧရိယာစုစုပေါင်း၏ (၅၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော် ရှိခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံသည်လည်း နှစ်စဉ် ကြက်သွန်ဖြူ ရိတ်သိမ်းဧရိယာ အများဆုံး နိုင်ငံများတွင် ပါဝင်နေပြီး ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ရိတ်သိမ်းဧရိယာ စုစုပေါင်း၏ (၁.၇) ရာခိုင်နှုန်းကျော် ရိတ်သိမ်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။

(ပုံ-၃)

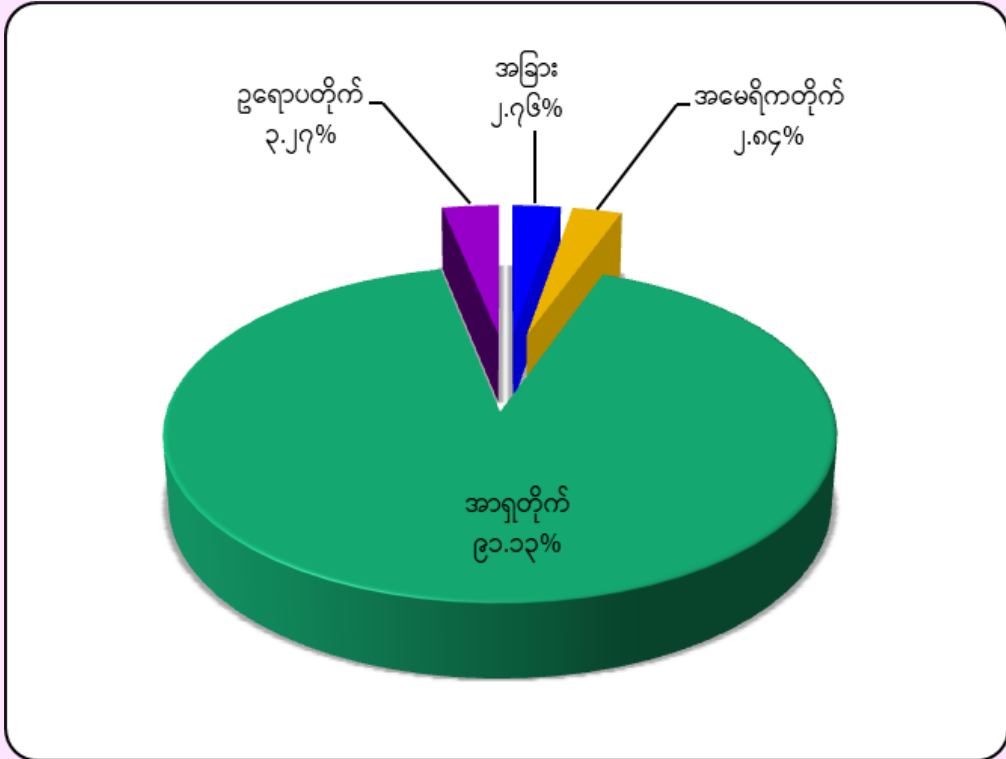
၄။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၏ ကြက်သွန်ဖြူ အထွက်နှုန်းအများဆုံးနိုင်ငံမှာ ကူဝိတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး တစ်ဟက်တာလျှင် (၄၈.၁၈) မက်ထရစ် တန် ထွက်ရှိခဲ့သော်လည်း ရိတ်သိမ်းဧရိယာမှာ (၉) ဟက်တာ သာ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယအထွက်နှုန်း အများဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သော ဥဘောက်ကစ္စတန်နိုင်ငံသည် အဆိုပါနှစ်တွင် (၆,၁၀၆) ဟက်တာ သာ ရိတ်သိမ်းနိုင်ခဲ့ပြီး တစ်ဟက်တာလျှင် (၃၂.၀၁) မက်ထရစ် တန် အထွက်နှုန်းဖြင့် ကြက်သွန်ဖြူ ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံ များတွင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ အများဆုံး ထုတ်လုပ်နိုင် သော တရုတ်နိုင်ငံ၏ အထွက်နှုန်းမှာ တစ်ဟက်တာလျှင် (၂၄.၆၆) မက်ထရစ်တန် ဖြစ်ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ ရိတ်သိမ်း ဧရိယာ အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သော အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ အထွက်နှုန်းမှာ တစ်ဟက်တာလျှင် (၂၀.၇၈) မက်ထရစ်တန် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

(ပုံ-၄)

ပုံ (၄) ၂၀၂၁ ခုနှစ်၏ ကြက်သွန်ဖြူရိတ်သိမ်းဧရိယာ အများဆုံးနိုင်ငံများ၏ အထွက်နှုန်းများ နှိုင်းယှဉ်ချက် (FAOstat)

၅။ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများအရ အာရှတိုက်ရှိ နိုင်ငံများသည် အခြားနိုင်ငံများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ဟင်းချက်ရာတွင် ကြက်သွန်ဖြူ သုံးစွဲမှု ပိုမိုများပြားသည့်အတွက် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် အခြားတိုက်များရှိ နိုင်ငံများထက် သိသာစွာ မြင့်မား လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း အာရှတိုက်၏ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂၅.၇) သန်း ရှိခဲ့သည့်အတွက် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၏ (၉၁.၁၃) ရာခိုင်နှုန်းကို ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဥရောပတိုက် သည် ကြက်သွန်ဖြူ မက်ထရစ်တန်ချိန် (၀.၉၂) သန်း၊ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၃.၂၇) ရာခိုင်နှုန်း၊ အမေရိကတိုက်သည် မက်ထရစ် တန်ချိန် (၀.၈) သန်း၊ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၂.၈၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ အာဖရိကတိုက်သည် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၀.၇၈) သန်း၊ ရာခိုင်နှုန်း အားဖြင့် (၂.၇၅) ရာခိုင်နှုန်းအသီးသီး ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ (ပုံ-၅)

ပုံ (၅) ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ဒေသအလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ ထုတ်လုပ်မှု (FAOstat)

၆။ အာရှတိုက်သည် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကို လွှမ်းမိုးထားသောဒေသတစ်ခုဖြစ်သလို ကြက်သွန်ဖြူ စားသုံးမှု အမြင့်မားဆုံးနိုင်ငံများတွင်လည်း အာရှနိုင်ငံအများစု ပါဝင်နေပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၏ လူတစ်ဦးချင်း ကြက်သွန်ဖြူ စားသုံးမှု အများဆုံးနိုင်ငံများမှာ တရုတ်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ရုရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဘရာဇီးနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံရှိ လူတစ်ဦးလျှင် တစ်နှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ (၁၄.၃) ကီလိုဂရမ်နှုန်းဖြင့် စားသုံးသည့်အတွက် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ စားသုံးမှု အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်လာပါသည်။ ထို့အပြင် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် လူတစ်ဦးလျှင် (၆.၂) ကီလိုဂရမ်နှုန်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်

နိုင်ငံသည် (၂.၆) ကီလိုဂရမ်နှုန်း၊ ရုရှားနိုင်ငံသည် (၂.၂) ကီလိုဂရမ်နှုန်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် (၁.၈) ကီလိုဂရမ်နှုန်း၊ ဘရာဇီးနိုင်ငံသည် (၁.၅) ကီလိုဂရမ်နှုန်းနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် (၁.၁) ကီလိုဂရမ်နှုန်း အသီးသီး စားသုံးခဲ့ကြသည့်အတွက် ကမ္ဘာ့ ကြက်သွန်ဖြူ စားသုံးမှုအမြင့်မားဆုံးနိုင်ငံများတွင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

၇။ ကြက်သွန်ဖြူသုံးစွဲမှုသည် နှစ်စဉ်မြင့်တက်လျက်ရှိနေပြီး အထူးသဖြင့် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းများတွင်လည်းကောင်း၊ ကျန်းမာရေးအတွက် ဆေးဝါးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အလှကုန်ပစ္စည်းများတွင်လည်းကောင်း အများအပြား အသုံးပြုနေကြသည့်အတွက် နှစ်စဉ် ကြက်သွန်ဖြူပမာဏ အမြောက်အများကို တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် တွန်းအားတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ အာရှတိုက်သည် နှစ်စဉ် ကြက်သွန်ဖြူ လိုအပ်ချက် သိသိသာသာ တိုးမြှင့်လာခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်ထက် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် (၁၃) ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်ခဲ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကြက်သွန်ဖြူဈေးကွက်သည် ပိုမိုခိုင်မာမှုရှိလာပြီး တောင်သူများအတွက်လည်း ဈေးကွက်ခိုင်မာမှုရှိသောသီးနှံတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။

၈။ ကြက်သွန်ဖြူကို ကြိတ်ချေခြင်း၊ ကြေညက်စွာဝါးစားခြင်းနှင့် ဓားဖြင့်လှီးခြင်း စသည်တို့ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကြက်သွန်ဖြူမှ ဆာလဖာ ဒြပ်ပေါင်း ထွက်ရှိလာပြီး ၎င်းကြောင့် စားသုံးသူများတွင် ကျန်းမာရေး အကျိုးကျေးဇူးများကို ရရှိစေနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် allicin ဒြပ်ပေါင်းလည်း ပါဝင်ရုံသာမက အခြား ကျန်းမာရေး အထောက်အကူပြု ဒြပ်ပေါင်းများ ဖြစ်သော diallyl disulfide နှင့် s-allyl cysteine တို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဆာလဖာဒြပ်ပေါင်းများသည် အစာချေလမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် ခန္ဓာကိုယ်နေရာအနှံ့သို့ ဝင်ရောက်သွားပြီး ခန္ဓာကိုယ်အတွက် အထောက်အပံ့ပြုပေးပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူတွင် များပြားစွာသော အာဟာရဓာတ်များ ပါဝင်နေပြီး အထူးသဖြင့် မန်းဂန်နီ၊ ဗီတာမင် B6၊ ဗီတာမင် C၊ ဆယ်လီနီယမ်နှင့် အမျှင်ဓာတ်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူစားသုံးခြင်းဖြင့် တုပ်ကွေးရောဂါ၊ အအေးမိဖျားနာခြင်းစသည်တို့ကို လျော့ပါးစေရုံသာမက သွေးတိုးရှိသူများအတွက်လည်း သွေးပေါင်ချိန်ကောင်းမွန်လာစေရန် ထိန်းညှိပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ကြက်သွန်ဖြူတွင် ပါဝင်သော ဓာတ်များသည် မကောင်းမွန်သော ကိုလက်စတရော (LDL) များကို လျော့ချပေးသော်လည်း ကောင်းမွန်သော ကိုလက်စတရော (HDL) နှင့် ထရိုင်ဂလစ်စရိုက် (Triglycerides) များကိုမူ မထိခိုက်စေသည့်အတွက် နှလုံးရောဂါနှင့် ဆီးချိုသွေးချိုရောဂါများကိုပါ ကာကွယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကြက်သွန်ဖြူကို ကျန်းမာရေး ဖြည့်စွက်စာတစ်ခုအဖြစ် ပုံမှန် စားသုံးပေးခြင်းဖြင့် ကျန်းမာရေးကို များစွာအထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

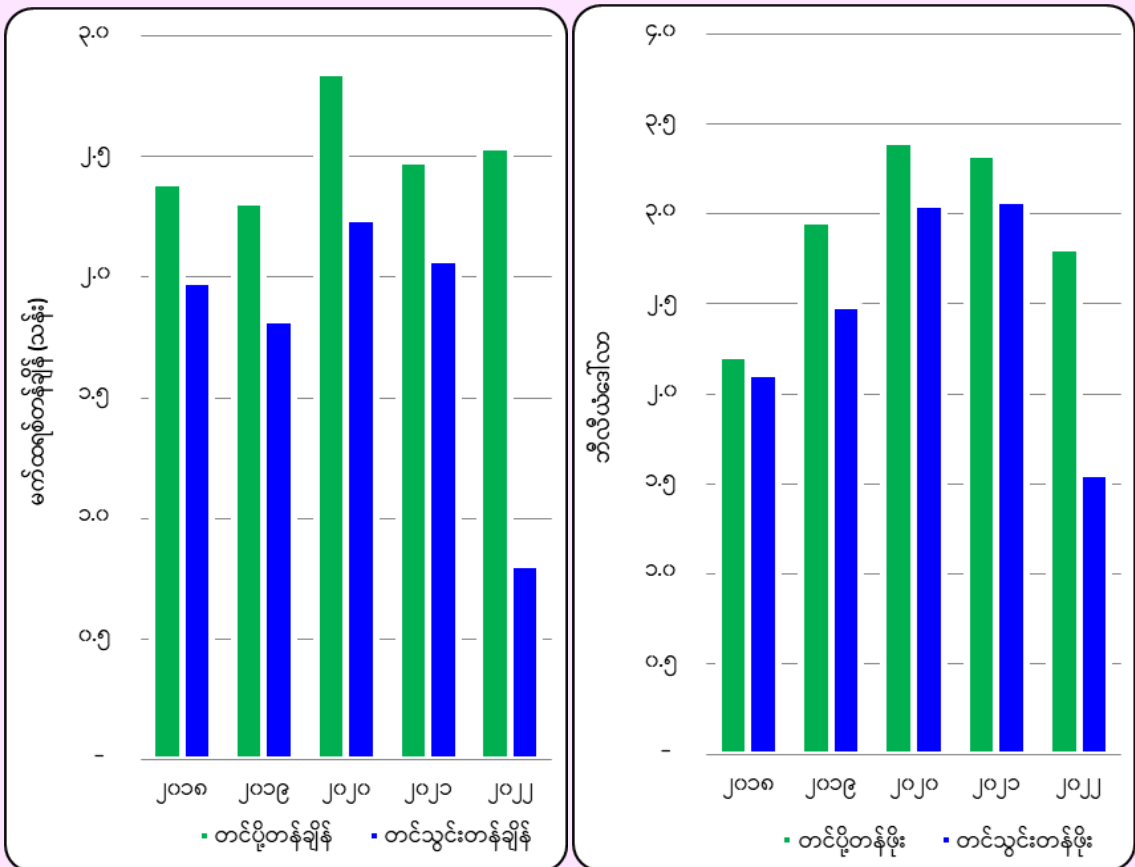
၉။ ကြက်သွန်ဖြူကို စားသုံးနိုင်သည့် ပုံစံများမှာ အစိမ်းစားသုံးခြင်း၊ လက်ဖက်ရည်အဖြစ် သောက်သုံးခြင်း၊ မီးဖုတ် (သို့) ကင်၍ စားသုံးခြင်း၊ ဟင်းချက်ရာတွင် အသုံးပြုခြင်း၊ ဆီအဖြစ် သုံးစွဲခြင်း အစရှိသည်ဖြင့် ပုံစံအမျိုးမျိုး အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ကြက်သွန်ဖြူကို အစိမ်းစားသုံးခြင်းသည် ၎င်းတွင် ပါဝင်သော ဓာတ်များကို အပြည့်အဝရရှိစေနိုင်သော စားသုံးနည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အစာမစားရသေးမီ မနက်ခင်းတိုင်းတွင် ကြက်သွန်ဖြူ အမွှာ အနည်းငယ်ကို ရေ တစ်ဖန်ခွက်နှင့် သောက်သုံးပေးခြင်းဖြင့် နှလုံးကျန်းမာရေး ကောင်းမွန်လာစေပြီး ဆီးချိုရောဂါဖြစ်ပွားမှုကိုလည်း ကာကွယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ အစိမ်းစားသုံးခြင်းကဲ့သို့ပင် ကြက်သွန်ဖြူအား လက်ဖက်ရည်အဖြစ် မနက်ခင်းတိုင်း သောက်သုံးပေးခြင်းသည်လည်း ကျန်းမာရေးအတွက် များစွာ အထောက်အကူပြုစေနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ သောက်သုံးရန်အတွက် ကြိတ်ချေထားသော ကြက်သွန်ဖြူများကို ရေတစ်ဖန်ခွက်ထဲသို့ထည့်ပြီး ကြိုချက်ပေးကာ အနည်းငယ် ဆူပွက်လာပါက သစ်ကြမ်းပိုးခေါက် ၁-၂ ဇွန်းထည့်မွှေပြီး နှစ်မိနစ်ခန့် ထပ်မံ ကြိုချက်ပေးပြီးနောက် အပူလျော့သွားပါက ပျားရည်နှင့် သံပရာရည်တစ်ဇွန်းစီ ထည့်မွှေ၍ သောက်သုံးနိုင်ပါသည်။

၁၀။ ကြက်သွန်ဖြူကို ပျားရည်နှင့်တွဲဖက်၍ စားသုံးပေးခြင်းသည်လည်း ကျန်းမာရေးကောင်းမွန်စေသော နည်းလမ်းကောင်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့စားသုံးရန်အတွက် ကြက်သွန်ဖြူအမွှာများကို ၃-၄ ပိုင်း စိတ်ပိုင်းကာ ဇွန်းထဲသို့ထည့်ပြီး ပျားရည်စိမ်၍ စားသုံးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူကို ကင်၍ စားသုံးခြင်း၊ ဟင်းချက်ရာတွင် ထည့်သွင်းသုံးစွဲခြင်းများသည် နေ့စဉ် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အတွက် တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ ကျန်းမာရေးကို အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ကြက်သွန်ဖြူဆီအဖြစ် အသုံးပြုရန်အတွက် အရည်အသွေးကောင်းသောဆီထဲသို့ ကြိတ်ချေထားသော ကြက်သွန်ဖြူ အမြောက်အများကို ထည့်သွင်းပြီး မီးအေးအေးဖြင့် ဆယ်မိနစ်ခန့်အပူပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် ကြက်သွန်ဖြူဖတ်များကို စစ်ထုတ်ပြီး ဆီများကို ပုလင်းတစ်ခုထဲသို့ စစ်ယူ၍ ရေခဲသေတ္တာတွင် သိုလှောင်သိမ်းဆည်းကာ နှစ်ပတ်ခန့်ကြာ အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါနည်းလမ်းသည်လည်း ကြက်သွန်ဖြူကို သင့်တင့်စွာ အသုံးပြုနိုင်မည့် နည်းလမ်းကောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

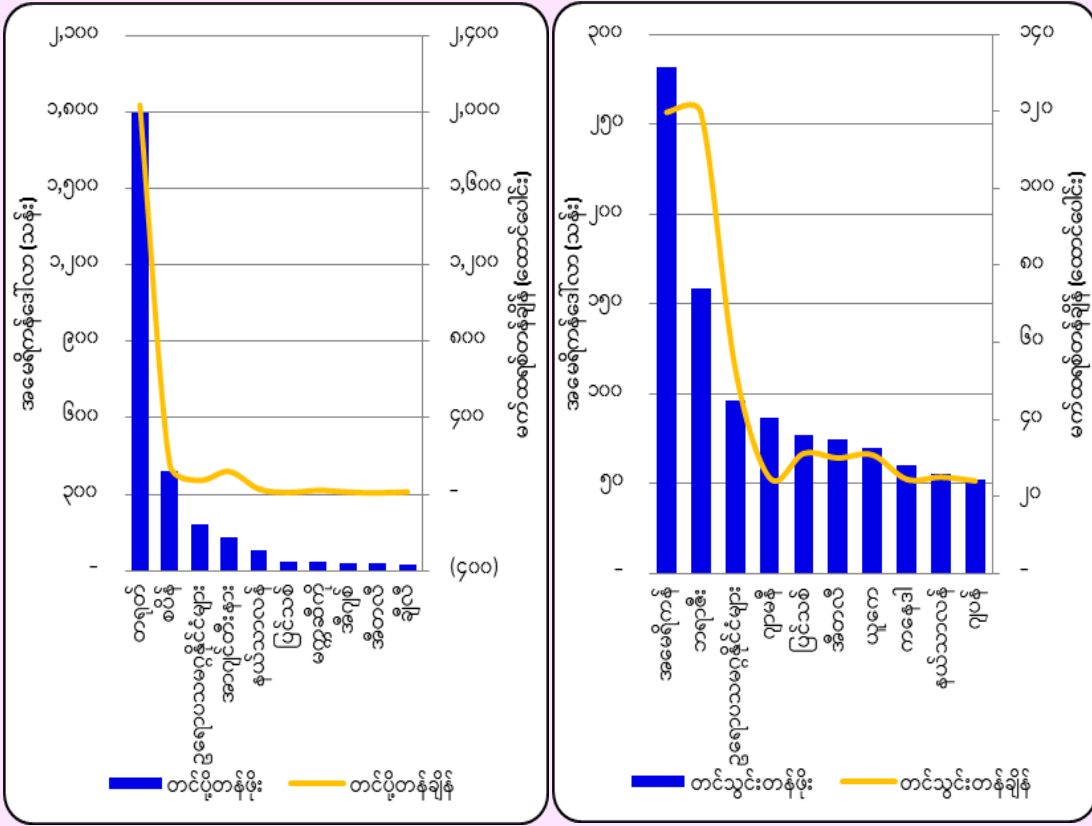
(ခ) ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ဈေးနှုန်းများ

၁၁။ ကြက်သွန်ဖြူ ကုန်သွယ်မှုအတွက် သတ်မှတ်ထားသော HS code မှာ ၀၇၀၃၂၀ ဖြစ်ပြီး ကုန်စည်အမည် ဖော်ပြချက်မှာ Vegetables, alliaceous; garlic, fresh or chilled ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးကွက်သို့ နိုင်ငံပေါင်း (၈၂) နိုင်ငံမှ ကြက်သွန်ဖြူ မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂.၅၄) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၈၁) ဘီလီယံဖိုး တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့မှု အများဆုံးနှစ်မှာ ၂၀၂၀ ခုနှစ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး မက်ထရစ်တန်ချိန် (၂.၈၄) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၄) ဘီလီယံဖိုး တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ တင်သွင်းခဲ့သော နိုင်ငံပေါင်း (၁၀၂) နိုင်ငံရှိခဲ့ပြီး ကြက်သွန်ဖြူ မက်ထရစ်တန်ချိန် (၀.၈၁) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၅၆) ဘီလီယံဖိုးသာ ဝယ်ယူတင်သွင်းခဲ့သည့်အတွက် ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ တင်သွင်းမှု အနည်းဆုံးနှစ် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါနှစ်၏ ကြက်သွန်ဖြူ တင်သွင်းမှုသည် ယခင်နှစ်များထက် သိသိသာသာ နည်းပါးခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်ထက် (၅၉) ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်ထက် (၅၆) ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်ထက် (၆၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ထက် (၆၁) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး လျော့နည်း တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ (ပုံ-၆)

ပုံ (၆) နှစ်အလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့၊ တင်သွင်းမှု အခြေအနေ (WITS, World Bank)

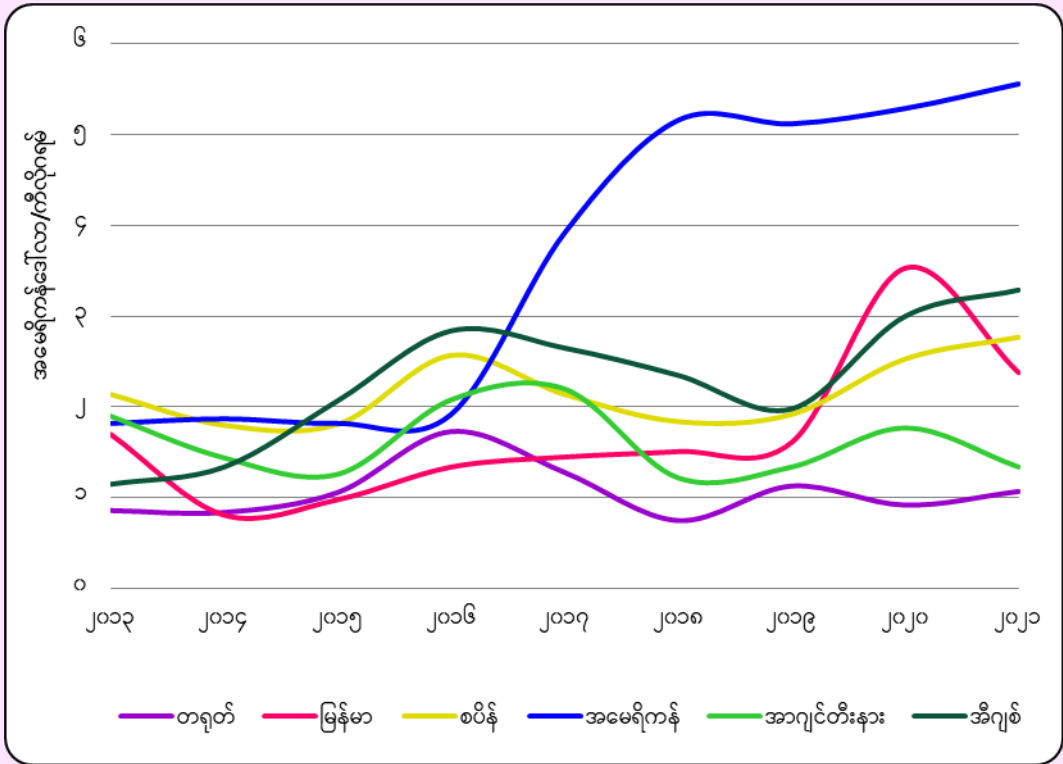
၁၂။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများမှာ တရုတ်၊ စပိန်၊ ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၊ အာဂျင်တီးနား၊ နယ်သာလန်၊ ပြင်သစ်၊ မက္ကဆီကို၊ အီဂျစ်၊ အီတလီနှင့် ချီလီနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါ (၁၀) နိုင်ငံ၏ တင်ပို့မှုသည် ကမ္ဘာ့ ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့မှု တန်ချိန်စုစုပေါင်း၏ (၉၇.၇၂) ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိခဲ့ပြီး ၎င်းနိုင်ငံများတွင် အာရှနိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသာ

ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အာရှနိုင်ငံများ၏ ကြက်သွန်ဖြူ ထုတ်လုပ်မှု မြင့်မားခြင်းသည် ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှု မြင့်မားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သဖြင့် ကြက်သွန်ဖြူတင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများတွင် တရုတ်နိုင်ငံမှလွဲ၍ အခြားအာရှနိုင်ငံများ ပါဝင်မှု မရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၏ ကြက်သွန်ဖြူ တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်၊ ဘရာဇီး၊ ဥရောပသမဂ္ဂ နိုင်ငံများ၊ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီ၊ ယူကေ၊ ကနေဒါ၊ နယ်သာလန်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး အဆိုပါနိုင်ငံများ၏ တင်သွင်းမှုသည် ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ တင်သွင်းမှုတန်ချိန် စုစုပေါင်း၏ (၅၉.၈၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိခဲ့ပါသည်။ (ပုံ-၇)

ပုံ (၇) ၂၀၂၂ ခုနှစ်၏ ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့၊ တင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ (WITS, World Bank)

၁၃။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ကီလိုလျှင် (၁.၀၇) အမေရိကန်ဒေါ်လာနှုန်း၊ မြန်မာကြက်သွန်ဖြူ တစ်ကီလိုလျှင် (၂.၃၈) ဒေါ်လာနှုန်း၊ စပိန်ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ကီလိုလျှင် (၂.၇၇) ဒေါ်လာနှုန်း၊ အမေရိကန်ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ကီလိုလျှင် (၅.၅၆) ဒေါ်လာနှုန်း၊ အာဂျင်တီးနားကြက်သွန်ဖြူ တစ်ကီလိုလျှင် (၁.၃၄) ဒေါ်လာနှုန်း၊ အီဂျစ်ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ကီလိုလျှင် (၃.၂၉) ဒေါ်လာနှုန်း အသီးသီး ဈေးနှုန်းရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ စတင်၍ အမေရိကန်ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများသည် နှစ်ဆနီးပါး မြင့်တက်သွားခဲ့ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် တစ်ကီလိုလျှင် (၅.၅၆) ဒေါ်လာနှုန်းဖြင့် ဈေးနှုန်းအမြင့်ဆုံး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ဈေးနှုန်းရရှိမှုအနက် ၂၀၂၀ ခုနှစ်သည် ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ကီလိုလျှင် (၃.၅၃) ဒေါ်လာနှုန်းဖြင့် ဈေးအမြင့်ဆုံး ရရှိခဲ့ပါသည်။ (ပုံ-၈)

ပုံ (၈) နှစ်အလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများ (Selina Wamucii)

(ဂ) ကမ္ဘာ့ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးကွက်အလားအလာများ

၁၄။ နယ်သာလန်နိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူလိုအပ်ချက်သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ယခင်နှစ်များကဲ့သို့ပင် ထူးခြားစွာ ပြောင်းလဲမှု မရှိသော်လည်း ဈေးနှုန်းများမှာ မျှော်မှန်းထားသည့် နှုန်းထားထက် လျော့နည်းလျက်ရှိပါသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံသည် ရာသီအစတွင် အီဂျစ်နိုင်ငံမှ ကြက်သွန်ဖြူများ တင်သွင်းရန် ရည်ရွယ်ထားသည့်အတွက် အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်း ကြက်သွန်ဖြူ ထုတ်လုပ်မှုသည် တိုးမြှင့်နိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းထားကြပါသည်။ သို့သော် အီတလီနိုင်ငံတွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများသည် ဈေးနှုန်း ပိုမိုချိုသာသော စပိန်ကြက်သွန်ဖြူများ တိုးမြှင့်တင်သွင်းလာမှုကြောင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်ရန် အခက်အခဲများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါ

သည်။ စပိန်နိုင်ငံသည်လည်း ဥရောပဈေးကွက်ငြိမ်သက်နေမှုကြောင့် ယခင်နှစ်ထက် ကြက်သွန်ဖြူအမြောက်အများ လက်ဝယ် ကျန်ရှိလျက်ရှိပါသည်။

၁၅။ အီဂျစ်နိုင်ငံသည် ယခင်နှစ်ထက် ကြက်သွန်ဖြူ ထုတ်လုပ်မှု ပမာဏ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ကျဆင်းခဲ့သော်လည်း ဝယ်လို အားမှာ ဆက်လက်၍ အခိုင်အမာ ရှိနေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင်မူ ယခင်နှစ်ကြက်သွန်ဖြူထွက်ရှိသည့်ရာသီကတည်းက အေးခဲ ထားသော ကြက်သွန်ဖြူများ ဈေးကွက်အတွင်းတွင် အမြောက်အများ ကျန်ရှိနေသေးသည့်အတွက် ကြက်သွန်ဖြူဈေးနှုန်း များမှာ ဆက်လက်ကျဆင်းနိုင်ဖွယ်ရှိနေပါသည်။ တောင်အာဖရိကကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများသည် သုံးနှစ်ဆက်တိုက် မိုးရေချိန် မြင့်မားမှုဒဏ်ကြောင့် ရိတ်သိမ်းချိန်လွန်ပြဿနာများ ကြုံတွေ့နေရသည့်အတွက် ပြည်တွင်းအရည်အသွေးမြင့် ကြက်သွန်ဖြူများ ပြတ်လပ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ မြောက်အမေရိကတွင် ကြက်သွန်ဖြူ ပမာဏအမြောက်အများ ပိုလျှံလျက်ရှိပြီး အာဂျင်တီးနားနှင့် ပီရူးနိုင်ငံတို့မှ အမြောက်အများ ဝင်ရောက်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၆။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ယခင်နှစ်က အေးခဲသိုလှောင်ထားသော ကြက်သွန်ဖြူ ပမာဏအမြောက်အများ ကျန်ရှိနေသေးသည့် အတွက် လက်ကျန်ကြက်သွန်ဖြူများကို ဈေးနှုန်းချိုသာစွာဖြင့် ရောင်းချနေရသဖြင့် ကြက်သွန်ဖြူဈေးနှုန်းများမှာ ဆက်လက် ကျဆင်းနိုင်ဖွယ် ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကြက်သွန်ဖြူအသစ်မထွက်မီ ဇွန်လမတိုင်ခင်ကာလအထိ အရောင်းအဝယ် ဖြစ်နိုင်ချေ နည်းပါးနိုင်ပါသည်။ ယခင်နှစ်နှင့် ကာလတူနှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့သည့်ဈေးနှုန်းများသည် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းအထက် ကျဆင်းခဲ့ပြီး ကြက်သွန်ဖြူ တစ်တန်လျှင် (၄,၅၀၀) ယွမ်အောက် လျော့နည်းကျဆင်းကာ ဈေးနှုန်းရရှိခဲ့ ပါသည်။ သို့သော် ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများသည် ဝယ်လိုအား မြင့်မားနေခြင်းကြောင့် ထပ်မံ၍ ပြန်လည် မြင့်တက်လာနိုင်ချေ ရှိနေပါသည်။

၁၇။ စပိန်ကြက်သွန်ဖြူများသည် ဥရောပဈေးကွက်နှင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်ဝယ်လိုအားများ ကျဆင်းနေသည့်အတွက် ဈေးကွက်အတွင်း ယခင်နှစ်ထက် ပမာဏ ပိုမိုများပြားစွာ ကျန်ရှိနေပါသည်။ စပိန်ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများသည် နှစ်စဉ် ဖေဖော်ဝါရီလဝန်းကျင်တွင် ပျမ်းမျှဈေးနှုန်းရရှိကာ တည်ငြိမ်နေတတ်ပြီး ၎င်းဈေးနှုန်းများသည် ကြက်သွန်ဖြူစိုက်တောင်သူများ အတွက် တိုးမြှင့်လာသော ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်ကို ကာမိရုံမျှသာ ရှိပါသည်။ ဥရောပဈေးကွက် တည်ငြိမ်နေခြင်းသည် ဥရောပ အလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းဒေသများ၏ တင်သွင်းမှု ပြောင်းလဲသွားခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါနိုင်ငံများသည် စပိန်နိုင်ငံအစား အီဂျစ်နိုင်ငံမှ ပိုမိုတင်သွင်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၁၈။ အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူ လက်ကျန်ပမာဏသည် ယခင်နှစ်ထက် (၂၀) ရာခိုင်နှုန်း လျော့နည်းနေသော်လည်း အီဂျစ် ကြက်သွန်ဖြူဝယ်လိုအားမှာ ကျဆင်းခြင်းမရှိသဖြင့် အီဂျစ်ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့သူများအတွက် ဈေးကွက်အားသာချက် ရရှိနေပါ သည်။ အီဂျစ်ကြက်သွန်ဖြူများ၏ အဓိကဈေးကွက်သည် ဥရောပဈေးကွက်ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကြောင့် စားသုံးမှု ပုံစံများ ပြောင်းလဲလာပါသဖြင့် ဈေးနှုန်းချိုသာသော အီဂျစ်ကြက်သွန်ဖြူများကို ပိုမို သုံးစွဲလာပါသည်။ ထို့အပြင် အီဂျစ်နိုင်ငံသည် အခြောက်ခံထားသော ကြက်သွန်ဖြူများကိုလည်း ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ဈေးကွက်များသို့ ဖြန့်ကျက်လျက်ရှိပြီး အဓိက ဝယ်ယူသည့် နိုင်ငံများမှာ ထိုင်း၊ ပြင်သစ်၊ တောင်အာဖရိကနှင့် စပိန်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ အီဂျစ်ကြက်သွန်ဖြူများသည် ဝယ်လိုအား မြင့်မားနေ သော်လည်း အီဂျစ်တောင်သူများသည် ယခင်နှစ်များထက် ကြက်သွန်ဖြူကို လျော့နည်းစိုက်ပျိုးခဲ့ကြပါသည်။

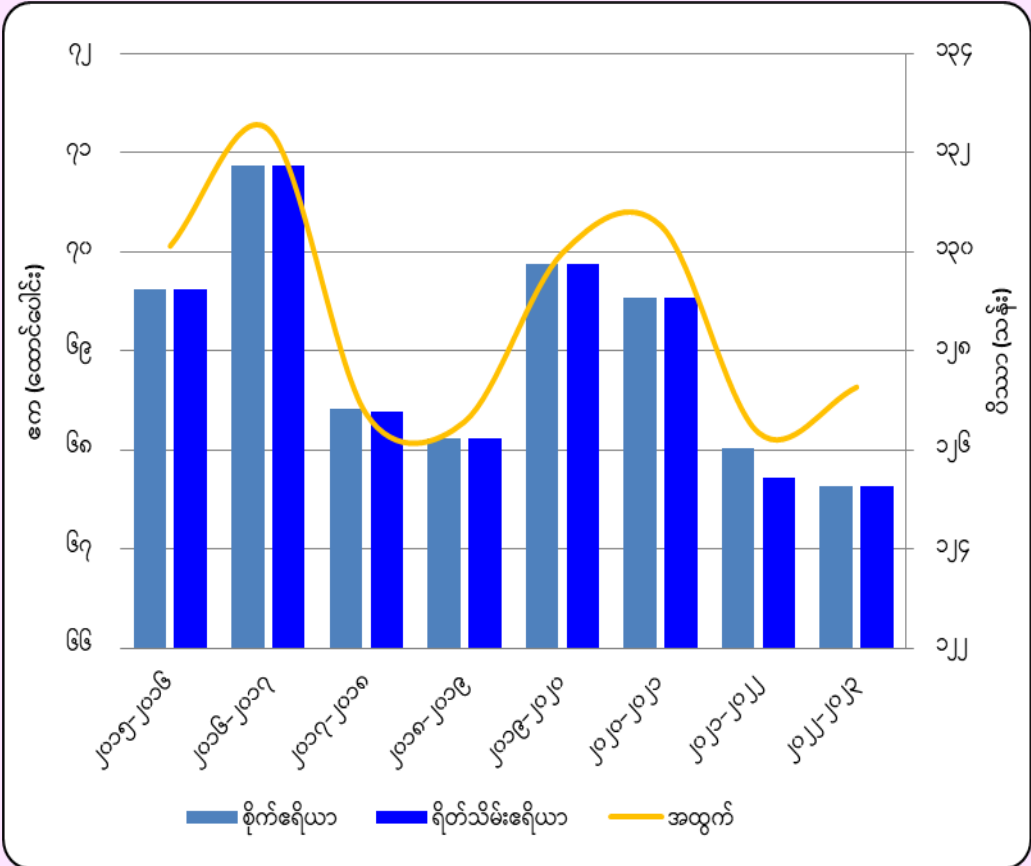
၁၉။ ထို့အပြင် အာဂျင်တီးနားနှင့် စပိန်နိုင်ငံတို့တွင်လည်း အရွယ်အစားနှင့် အရည်အသွေးပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများကြောင့် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာများ လျော့နည်းကျဆင်းခဲ့ပြီး ဈေးကွက်အတွင်း ဒတ်ချ်ကြက်သွန်ဖြူများနှင့် အခြားကြက်သွန်ဖြူများ အစား အီဂျစ်ကြက်သွန်ဖြူများမှာ သိသိသာသာ အစားထိုး ဝင်ရောက်လာခဲ့ပါသည်။ အချို့သော ဒေသများတွင် ရာသီဥတုပြဿနာ

များကြောင့် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့် အရည်အသွေးကို ထိခိုက်ပျက်စီးမှု ရှိသော်လည်း အီဂျစ်နိုင်ငံတွင် ရာသီဥတု ပူနွေးနေခြင်းကြောင့် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအတွက် အလားအလာကောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ၎င်းသည် အီဂျစ် ကြက်သွန်ဖြူများ၏ အရွယ်အစားအပေါ် ကောင်းမွန်စွာ သက်ရောက်မှုရှိသဖြင့် ဈေးကွက်အတွင်း ပိုမိုနေရာရရှိလာခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ အီဂျစ်ကြက်သွန်ဖြူများကို ဧပြီလမတိုင်ခင်အထိ ပုံမှန်အတိုင်းရောင်းချနိုင်ပြီး ၎င်းနောက်ပိုင်းကာလများတွင် ၎င်းကြက်သွန်ဖြူ များကို အခြောက်ခံကာ ရောင်းချလေ့ရှိကြပါသည်။

(ဃ) မြန်မာ့ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု

၂၀။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧကပေါင်း (၇) သောင်း နီးပါးခန့်ရှိပြီး အဓိက စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့်ဒေသများမှာ ရှမ်းပြည်နယ် (တောင်ပိုင်း)၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ရှမ်းပြည်နယ် (မြောက်ပိုင်း)၊ ရှမ်းပြည်နယ် (အရှေ့ပိုင်း)၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးဖြစ်သော ရှမ်းပြည်နယ်တွင် မိုင်းပန်၊ တောင်ကြီး၊ ပင်လောင်း၊ ဟိုပုံးနှင့် လဲချားမြို့နယ်များ၌ ဧရိယာ အမြောက်အများ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကြပြီး ကျန်မြို့နယ်များတွင် လည်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်လျက်ရှိသော ကြက်သွန်ဖြူမျိုးများ မှာ ရှမ်းမျိုး (အခွံဖြူ)၊ ရှမ်းမျိုး (အခွံနီ) နှင့် တရုတ်မျိုးတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူကို အောက်တိုဘာလမှ ဒီဇင်ဘာလအတွင်း စတင် စိုက်ပျိုးလေ့ရှိကြပြီး သက်တမ်း (၄) လ အကြာ ဇန်နဝါရီလမှ မတ်လအတွင်းတွင် တူးဖော်ရိတ်သိမ်းလေ့ရှိကြပါသည်။

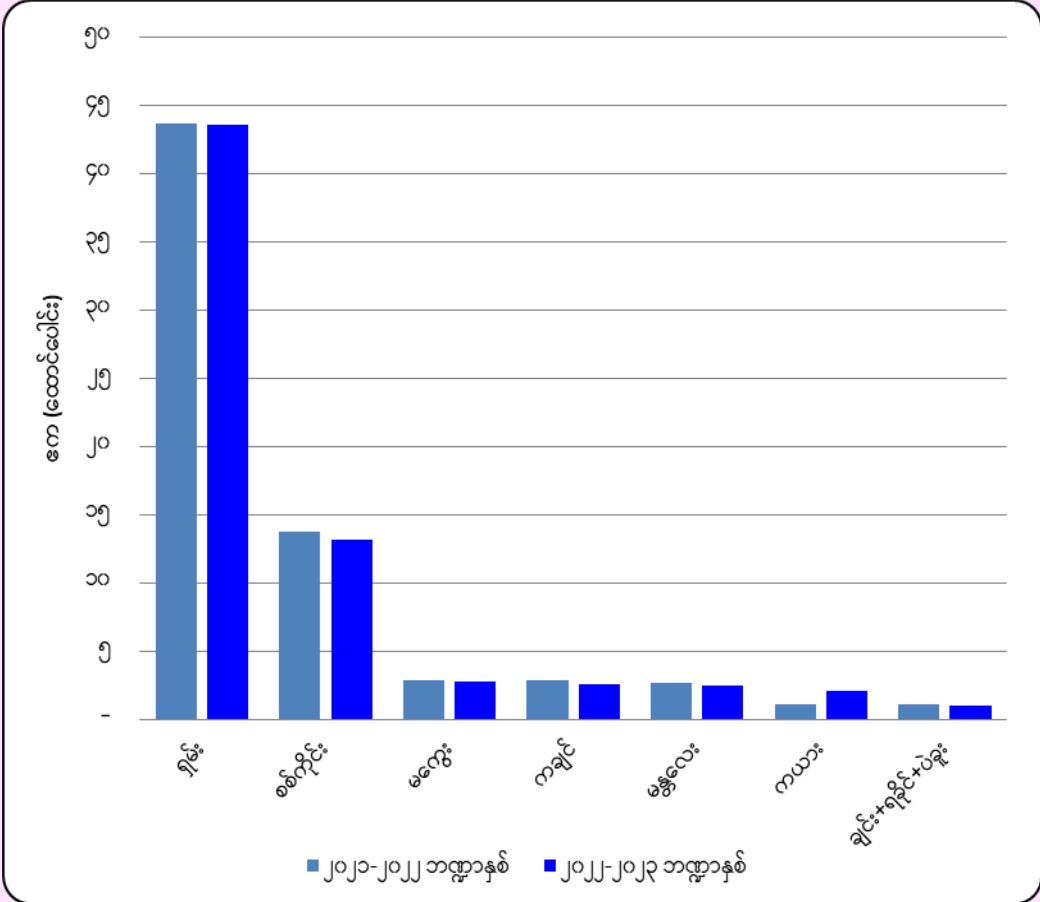
၂၁။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်သည် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနှစ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာ (၇၀,၈၇၄) ဧက၊ ရိတ်သိမ်းဧရိယာ (၇၀,၈၇၄) ဧကမှ ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာ (၁၃၂.၄၈) သန်းအထိ ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်သည် စိုက်ဧရိယာ (၆၉,၅၄၁) ဧက၊ ရိတ်သိမ်းဧရိယာ (၆၉,၅၄၁) ဧကမှ ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာ (၁၃၀.၅၄) သန်း ထွက်ရှိခဲ့ပြီး ဒုတိယ ထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနှစ် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်သည် စိုက်ဧရိယာ (၆၉,၅၄၁) ဧက၊ ရိတ်သိမ်းဧရိယာ (၆၉,၅၄၁) ဧကမှ ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာ (၁၃၀.၅၄) သန်း ထွက်ရှိခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု တတိယ အများဆုံးနှစ် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်သည် စိုက်ဧရိယာ (၆၈,၁၁၆) ဧက ရှိခဲ့သော်လည်း ရိတ်သိမ်းဧရိယာမှာ (၆၈,၁၁၆) ဧကသာ ရှိခဲ့သည့်အတွက် အဆိုပါနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူပိဿာ (၁၁၈.၆၁) သန်းသာ ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သဖြင့် ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း စိုက်ပျိုးထွက်ရှိမှု အနည်းဆုံးနှစ် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၄.၆၂) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၃.၉၃) ရာခိုင်နှုန်းအထိ အသီးသီး ကျဆင်းခဲ့ပါ သည်။ ထိုကဲ့သို့ ထုတ်လုပ်မှု နည်းပါးခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်သည် အဆိုပါနှစ်များအတွင်း တစ်ဧကအထွက်နှုန်း အများဆုံးနှစ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး တစ်ဧကလျှင် (၁,၈၈၁.၈၂) ပိဿာအထိ ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာများ လျော့ကျ သွားခြင်းသည် အခြားသီးနှံများ ပြောင်းလဲစိုက်ပျိုးခြင်း၊ မျိုး ဈေးကြီးမြင့်ခြင်း၊ တစ်ဧကကုန်ကျစရိတ် ကြီးမြင့်လာခြင်း၊ လုပ်အားခများ ကြီးမြင့်လာခြင်း၊ အကျိုးအမြတ် နည်းပါးခြင်း တို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ဧရိယာ ရိတ်သိမ်းဧရိယာများ

ပုံ (၉) ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု (လယ်/စီ/အင်း)

ကျဆင်းခဲ့သော်လည်း အထွက်နှုန်း ကောင်းမွန်နေခြင်းမှာ ရာသီဥတု သင့်တင့်မှုတစ်ခုဖြစ်ခြင်း၊ မြေကို စနစ်တကျ ပြုပြင်စိုက်ပျိုးမှု ရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် သီးနှံဖြစ်ထွန်းမှု အားကောင်းလာပြီး အထွက်နှုန်းများ တိုးတက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (ပုံ-၉)

၂၂။ ကြက်သွန်ဖြူသည် အေးသောရာသီဥတုကို ကြိုက်နှစ်သက်သည့် သီးနှံတစ်ခုဖြစ်သည့်အလျောက် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် အများဆုံး ဖြစ်ထွန်းပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်သည် ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာ (၄၃,၆၉၉) ဧကမှ ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာချိန် (၇၄.၉၇) သန်း၊ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာ (၄၃,၅၄၀) ဧကမှ ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာချိန် (၇၆.၁၄) သန်းအသီးသီး ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ဒုတိယ အများဆုံး ဒေသ တစ်ခုဖြစ်သည့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးသည် ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာ (၁၃,၇၉၀) ဧကမှ

ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာချိန် (၃၅.၉) သန်း၊ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာ (၁၃,၁၉၃) ဧကမှ ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာချိန် (၃၄.၈) သန်းအသီးသီး ထုတ်လုပ် ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့်ဒေသ များအနက် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးသည် တစ်ဧကလျှင် ကြက်သွန်ဖြူ (၂,၆၀၃) ပိဿာ ထွက်ရှိပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်သည် ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ဧကလျှင် (၁,၇၁၆) ပိဿာထိ ထွက်ရှိပြီး မကွေးတိုင်းဒေသကြီးသည် တစ်ဧကလျှင် ကြက်သွန်ဖြူ (၁,၇၇၄) ပိဿာထိ ထွက်ရှိပါသည်။ အထွက်နှုန်းများ ကွာခြား ခြင်းသည် အပင်ပြုစုသည့်ပုံစံကွာခြားခြင်း၊ ရာသီဥတုဖောက် ပြန်ပြီး အပူအအေး မမျှတခြင်း၊ အစိုဓာတ်ညီမျှစွာ ရရှိမှုမရှိ ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ (ပုံ-၁၀)

ဇယား (၁) ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် တောင်သူအရင်းကြေးစွမ်းဆောင်ရည်နှင့် အထွက်နှုန်းများ

ဘဏ္ဍာနှစ်	ကုန်ကျစရိတ် (ကျပ်/ဧက)	အထွက်နှုန်း (ပိဿာ/ဧက)	တောင်သူရဈေး (ကျပ်/ပိဿာ)	အရင်းကြေးအထွက်နှုန်း (ပိဿာ/ဧက)	အရင်းကြေးစွမ်းဆောင်ရည် (ကျပ်/ပိဿာ)	ဝင်ငွေ (ကျပ်/ဧက)	အမြတ်ငွေ (ကျပ်/ဧက)
၂၀၂၀-၂၀၂၁	၁,၀၈၄,၄၀၀	၁,၈၇၇	၁,၃၀၀	၈၃၄	၅၇၈	၂,၄၄၀,၁၀၀	၁,၃၅၅,၇၀၀
၂၀၂၁-၂၀၂၂	၁,၂၆၄,၄၀၀	၁,၈၆၅	၁,၅၀၀	၈၄၃	၆၇၈	၂,၇၉၇,၅၀၀	၁,၅၃၃,၁၀၀
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၁,၃၀၉,၆၀၀	၂,၀၄၆	၂,၀၀၀	၆၅၅	၆၄၀	၄,၀၉၂,၀၀၀	၂,၇၈၂,၄၀၀

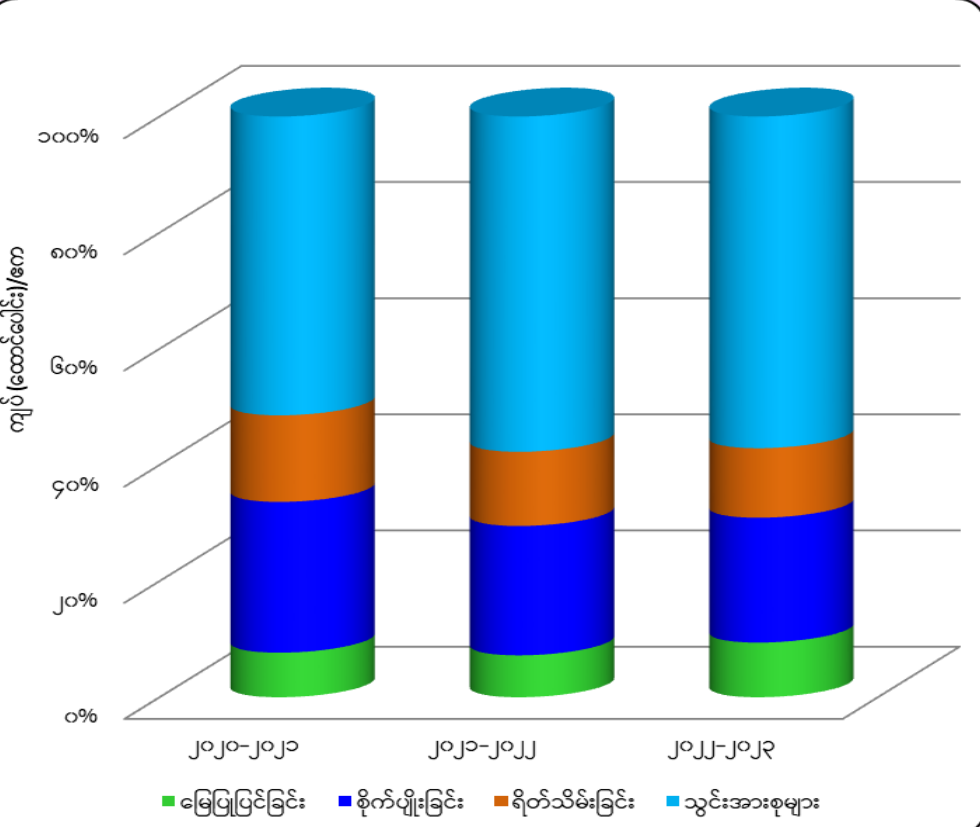
အရင်းအမြစ်။ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန (DOA)

၂၃။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တောင်သူတစ်ဦးသည် တစ်ဧကလျှင် (၁,၀၈၄,၄၀၀) ကျပ်နှုန်း ကုန်ကျခဲ့သည့်အတွက် တစ်ဧကလျှင် (၈၃၄) ပိဿာထွက်ရှိပြီး တစ်ပိဿာလျှင် (၁,၃၀၀) ကျပ်ရရှိပါက စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် အရင်းကြေးမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ တစ်ဧကလျှင် (၁,၈၇၇) ပိဿာထွက်ရှိပြီး တစ်ပိဿာလျှင် (၅၇၈) ကျပ်ရရှိပါကလည်း အရင်းကြေး နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တောင်သူတစ်ဦးသည် တစ်ဧကလျှင် (၁,၂၆၄,၄၀၀) ကျပ်နှုန်း ကုန်ကျခဲ့သည့် အတွက် တစ်ဧကလျှင် (၈၄၃) ပိဿာထွက်ရှိပြီး တစ်ပိဿာလျှင် (၁,၅၀၀) ကျပ်ရရှိပါက စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ်များ အတွက် အရင်းကြေးမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ တစ်ဧကလျှင် (၁,၈၆၅) ပိဿာထွက်ရှိပြီး တစ်ပိဿာလျှင် (၆၇၈) ကျပ်ရရှိပါကလည်း အရင်းကြေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တောင်သူတစ်ဦးသည် တစ်ဧကလျှင် (၁,၃၀၉,၆၀၀) ကျပ်နှုန်း

ကုန်ကျခွဲသည့်အတွက် တစ်ဧကလျှင် (၆၅၅) ပိဿာထွက်ရှိပြီး တစ်ပိဿာလျှင် (၂,၀၀၀) ကျပ်ရရှိပါက စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် အရင်းကြေးမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ တစ်ဧကလျှင် (၂,၀၄၆) ပိဿာထွက်ရှိပြီး တစ်ပိဿာလျှင် (၆၄၀) ကျပ် ရရှိပါကလည်း အရင်းကြေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တောင်သူတစ်ဦးသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့် တစ်ဧက ဝင်ငွေ (၂,၄၄၀,၁၀၀) ကျပ်နှုန်း ရရှိခဲ့ပြီး တစ်ဧကအတွက် အသားတင်အမြတ်ငွေ (၁,၃၅၅,၇၀၀) ကျပ် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့အတူ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တောင်သူတစ်ဦးသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့် တစ်ဧကဝင်ငွေ (၂,၇၉၇,၅၀၀) ကျပ်နှုန်း ရရှိခဲ့ပြီး တစ်ဧက အတွက် အသားတင်အမြတ်ငွေ (၁,၅၃၃,၁၀၀) ကျပ်ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တောင်သူတစ်ဦးသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့် တစ်ဧကဝင်ငွေ (၄,၀၉၂,၀၀၀) ကျပ်နှုန်းရရှိခဲ့ပြီး တစ်ဧကအတွက် အသားတင်အမြတ်ငွေ (၂,၇၈၂,၄၀၀) ကျပ် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ဧကကုန်ကျစရိတ်များ တိုးမြှင့်လာခဲ့ သော်လည်း တောင်သူအနေဖြင့် အကျိုးအမြတ်ရရှိမှု တိုးတက်လျက်ရှိပါကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ (ဇယား-၁)

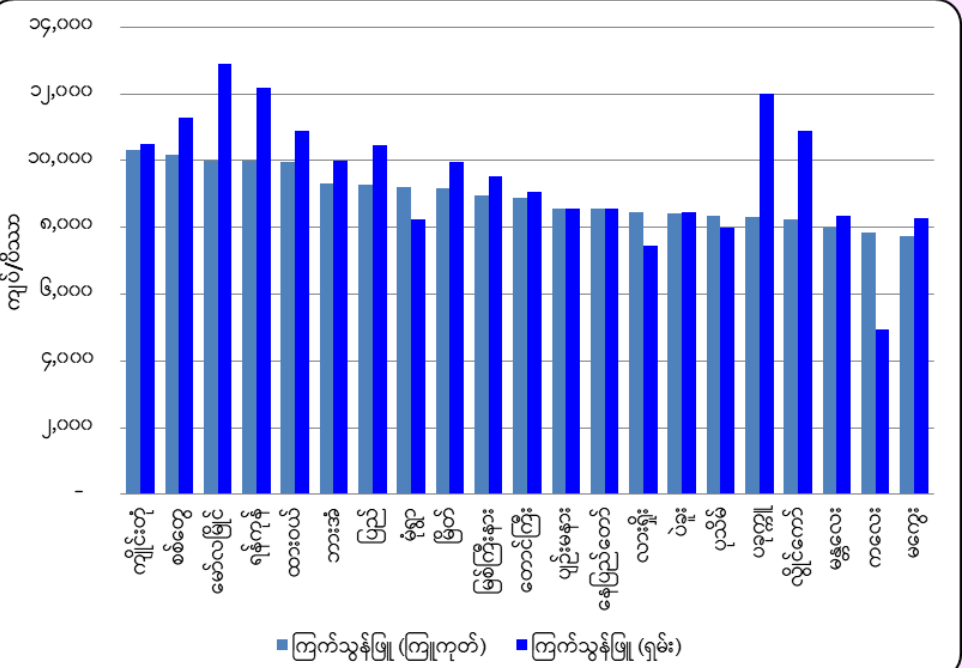
၂၄။ ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ဧကအတွက် အဓိက ကုန်ကျစရိတ်များမှာ မြေပြုပြင်သည့် ကုန်ကျစရိတ်များ၊ အပင်စိုက်ပျိုးပြုစုသည့် ကုန်ကျစရိတ်များ၊ ရိတ်သိမ်းစဉ် ကုန်ကျစရိတ်များ၊ သွင်းအားစုကုန်ကျစရိတ်များ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်ကျစရိတ်များတွင်

ပုံ (၁၁) နှစ်အလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ဧက ကုန်ကျစရိတ်များ (DOA)

(င) မြန်မာ့ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများနှင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်

၂၅။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၁ ရက်နေ့မှ ၃၁ ရက်နေ့ အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ (ရှမ်း) ၏ တစ်ပိဿာ ပျမ်းမျှ အမြင့်ဆုံး

ပုံ (၁၂) ဩဂုတ်လအတွင်း ဈေးကွက်အလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများ (DOCA)

သွင်းအားစုကုန်ကျစရိတ်များသည် အများဆုံးဖြစ်ပြီး ၎င်းတွင် ကြက်သွန်ဖြူ မျိုးဈေးနှုန်းနှင့် ဓာတ်မြေဩဇာ ဈေးနှုန်းများသည် ကုန်ကျမှု အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ သွင်းအားစုကုန်ကျစရိတ်များ သည် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်ထက် (၂၅.၄) ရာခိုင်နှုန်း ပိုမိုကုန်ကျခဲ့ပါသည်။ တစ်ဧကကုန်ကျစရိတ်များသည် အဓိကအားဖြင့် သွင်းအားစုများ ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်လာခြင်းကြောင့် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ပိုမိုမြင့်မား လာခြင်းဖြစ်ပြီး ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်ထက် (၁၇.၂) ရာခိုင် နှုန်း၊ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်ထက် (၃.၄၅) ရာခိုင်နှုန်း ပိုမို မြင့် တက်ခဲ့ပါသည်။ (ပုံ-၁၁)

ဈေးနှုန်းရရှိမှုအနေဖြင့် မော်လမြိုင်ဈေးကွက်တွင် (၁၂,၉၀၉) ကျပ် နှုန်း၊ ရန်ကင်းဈေးကွက်တွင် (၁၂,၁၈၂) ကျပ်နှုန်း၊ ပခုက္ကူဈေးကွက် တွင် (၁၂,၀၀၀) ကျပ်နှုန်း အသီးသီး ရရှိခဲ့ပြီး အနိမ့်ဆုံး ဈေးရရှိမှု အဖြစ် ကလေးဈေးကွက်တွင် (၄,၉၅၅) ကျပ်နှုန်း၊ လားရှိုးဈေးကွက် တွင် (၇,၄၅၅) ကျပ်နှုန်း၊ ပုသိမ်ဈေးကွက်တွင် (၈,၀၀၀) ကျပ်နှုန်း အသီးသီး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၁ ရက်နေ့မှ ၃၁ ရက်နေ့အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ (ကြာကုတ်) ၏ တစ်ပိဿာ ပျမ်းမျှ အမြင့်ဆုံးဈေးနှုန်းများမှာ ကျိုင်းတုံဈေးကွက်တွင် (၁၀,၃၁၈) ကျပ်နှုန်း၊ စစ်တွေဈေးကွက်တွင် (၁၀,၁၈၂) ကျပ်နှုန်း၊ မော်လမြိုင်

နှင့်ရန်ကုန်ဈေးကွက်တို့တွင် (၁၀,၀၀၀) ကျပ်နှုန်း အသီးသီး ရရှိခဲ့ပြီး အနိမ့်ဆုံး ဈေးရရှိမှုအဖြစ် မန္တလေးဈေးကွက်တွင် (၈,၀၀၀) ကျပ်နှုန်း၊ ကလေးဈေးကွက်တွင် (၇,၈၆၄) ကျပ်နှုန်းနှင့် မကွေးဈေးကွက်တွင် (၇,၇၂၇) ကျပ်နှုန်း အသီးသီး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ယခုကဲ့သို့ ကြက်သွန်ဖြူဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်နေခြင်းသည် သွင်းအားစုများ ဈေးနှုန်းသိသိသာသာ မြင့်တက်ခဲ့သည့်အတွက် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်မားလာခြင်း၊ လုပ်သားရှားပါးမှု ပြဿနာများကြုံရခြင်း၊ စက်သုံးဆီဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်ခဲ့သည့်အတွက် သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်များ ပိုမိုမြင့်မားလာခြင်းစသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ (ပုံ-၁၂)

၂၆။ ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဇန်နဝါရီလမှ မေလအတွင်း ဈေးနှုန်း အမြင့်ဆုံး ရရှိလေ့ရှိကြပြီး ဇွန်လမှ အောက်တိုဘာလအတွင်း ဈေးနှုန်းအနိမ့်ဆုံး ရရှိလေ့ရှိကြပါသည်။ များသောအားဖြင့် ရှမ်းကြက်သွန်ဖြူများသည် တရုတ်ကြက်သွန်ဖြူများထက် ဈေးနှုန်းပိုမို မြင့်မားတတ်ပြီး အနံ့အရသာ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့်အတွက် လူကြိုက်များပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများသည် သိသိသာသာ မြင့်တက်ခဲ့ရာမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လဝန်းကျင်မှ စတင်ကာ ပြန်လည် နိမ့်ကျခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင်မူ ဈေးနှုန်း သိသာစွာ ကျဆင်းခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ဈေးနှုန်းကျဆင်းမှုသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဧပြီလဝန်းကျင်အထိ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ၎င်းနောက်ပိုင်းကာလများတွင်မူ ဈေးနှုန်း ပြန်လည် မြင့်တက်လာခဲ့ပါသည်။ (နောက်ဆက်တွဲ-က၁၁)

ဇယား (၂) နှစ်အလိုက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူ FOB ဈေးနှုန်းများ

ခုနှစ်	အမျိုးအစား	အမေရိကန်ဒေါ်လာ/မက်ထရစ်တန်											
		ဇန်	ဖေ	မတ်	ဧပြီ	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်	စက်	အောက်	နို	ဒီ
၂၀၂၀	ကြက်သွန်ဖြူ (၁၈ mm မှ ၂၈ mm ထိ)	၁,၂၈၀	၁,၂၉၀	၁,၀၆၀	၁,၀၄၅	၈၆၅	၈၈၀	၈၄၀	၈၆၀	၈၈၀	၉၄၅	၁,၂၁၀	၁,၀၈၀
	ကြက်သွန်ဖြူ (၂၈ mm အထက်)	၁,၅၉၀	၁,၆၁၀	၁,၂၉၅	၁,၂၇၅	၁,၀၅၅	၁,၀၇၀	၉၈၅	၁,၀၆၀	၁,၀၈၀	၁,၂၅၀	၁,၄၁၀	၁,၂၇၅
၂၀၂၁	ကြက်သွန်ဖြူ (၁၈ mm မှ ၂၈ mm ထိ)	၁,၁၆၀	၁,၀၇၀	၁,၀၇၀	၆၉၀	၆၉၀	၆၄၀	၆၂၅	၈၉၀	၈၁၅	၇၉၅	၇၆၅	၇၇၀
	ကြက်သွန်ဖြူ (၂၈ mm အထက်)	၁,၃၀၅	၁,၂၅၀	၁,၂၅၀	၈၁၅	၈၉၅	၈၀၅	၇၈၅	၁,၂၈၅	၁,၁၉၀	၁,၁၆၀	၁,၁၃၀	၁,၁၄၀
၂၀၂၂	ကြက်သွန်ဖြူ (၁၈ mm မှ ၂၈ mm ထိ)	၇၇၀	၆၉၅	၈၀၅	၈၆၅	၈၄၅	၁,၀၂၅	၉၁၅	၉၃၀	၈၂၅	၁,၀၀၅	၉၃၅	၁,၂၆၅
	ကြက်သွန်ဖြူ (၂၈ mm အထက်)	၁,၁၄၀	၁,၁၄၀	၁,၁၄၀	၁,၂၀၀	၁,၂၀၀	၁,၃၄၀	၁,၃၀၅	၁,၂၄၅	၁,၀၀၅	၁,၀၈၅	၁,၀၇၀	၁,၄၀၀

အရင်းအမြစ်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကြက်သွန်နီ၊ ကြက်သွန်ဖြူနှင့်စားဖိုချောင်သီးနှံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်း

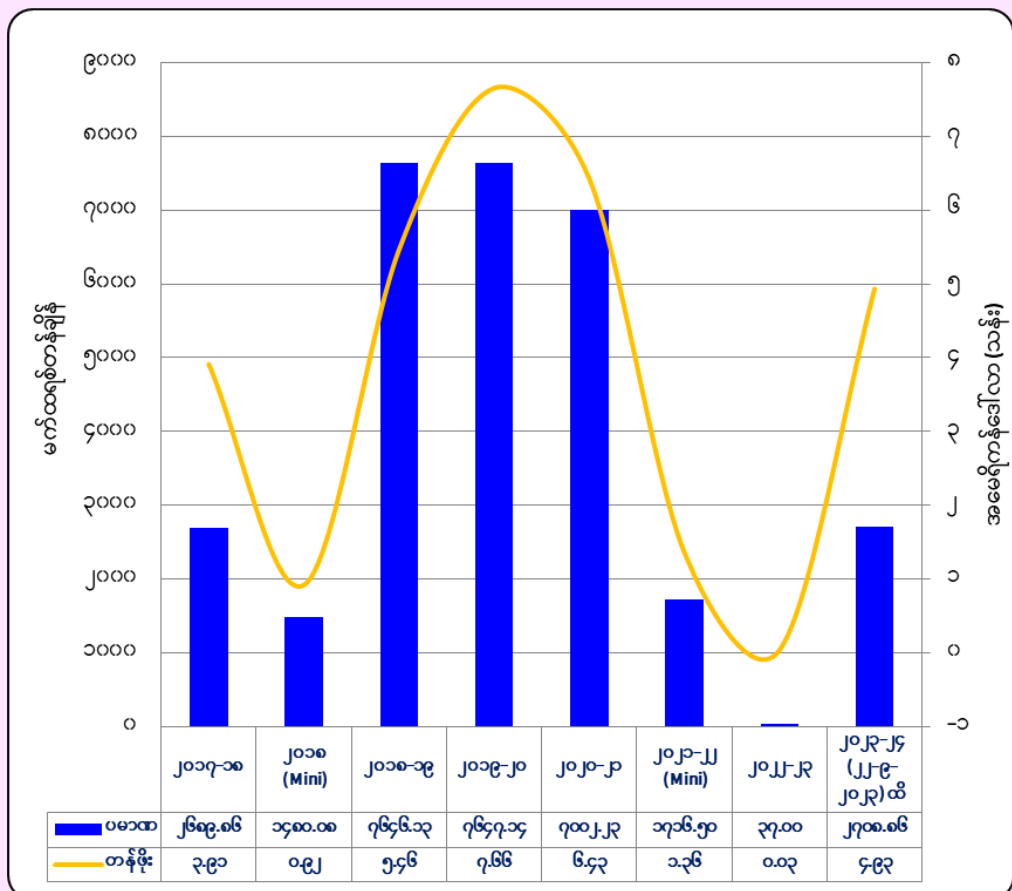
၂၇။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ FOB ဈေးနှုန်းများအရ ၂၀၂၀ ခုနှစ်သည် ဈေးရရှိမှု အမြင့်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပြီး အရွယ်အစား ၁၈ mm မှ ၂၈ mm ထိ ရှိသော ကြက်သွန်ဖြူ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၂၉၀) အထိ ဈေးအမြင့်ဆုံး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် အဆိုပါနှစ်တွင် ၂၈ mm အထက်ရှိသော ကြက်သွန်ဖြူ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၅၉၀) အထိ ရရှိခဲ့သဖြင့် (၃) နှစ်အတွင်း ဈေးရရှိမှု အမြင့်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများသည် ဇန်နဝါရီနှင့် ဖေဖော်ဝါရီလများ၌ ဈေးအမြင့်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပြီး မေလမှ စက်တင်ဘာလအတွင်း ဈေးအနိမ့်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဧပြီလမှ ဇူလိုင်လအတွင်း ဈေးရရှိမှု အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ပြီး ဇန်နဝါရီလတွင် ဈေးရရှိမှု အမြင့်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ လတွင် ကြက်သွန်ဖြူ (၁၈ mm မှ ၂၈ mm ထိ) တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆၉၅) သာ ရရှိခဲ့သည့်အတွက် ဈေးရရှိမှု အနိမ့်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပြီး ကြက်သွန်ဖြူ (၂၈ mm အထက်) အတွက်မူ တစ်တန်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၀၀၅) သာ ရရှိခဲ့သောကြောင့် စက်တင်ဘာလသည် ဈေးအနိမ့်ဆုံး ရရှိခဲ့သည့်လ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ နှစ်မျိုးလုံး အတွက် ဈေးအမြင့်ဆုံး ရရှိခဲ့သောလမှာ ဒီဇင်ဘာလဖြစ်ခဲ့ပြီး ၂၈ mm အထက် ရှိသော ကြက်သွန်ဖြူတစ်တန်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၁,၄၀၀) အထိ ရရှိခဲ့ပါသည်။ (ဇယား-၂)

၂၈။ မြန်မာနိုင်ငံမှ စိုက်ပျိုးထွက်ရှိသော ကြက်သွန်ဖြူများကို မြန်မာပြည်အနှံ့သို့ တင်ပို့ရောင်းချလေ့ရှိကြပြီး ရန်ကုန်နှင့်

မန္တလေးဈေးကွက်များသို့ တင်ပို့ရောင်းချမှု အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးအတွင်းမှ ထွက်ရှိသော ကြက်သွန်ဖြူ များကို ကြက်သွန်ဖြူ (မြေပြန့်) အဖြစ် ဈေးကွက်အတွင်း ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားကြပြီး တရုတ်ကြက်သွန်ဖြူများကိုမူ ကြက်သွန်ဖြူ (ကြူကုတ်) အဖြစ် ရောင်းချလေ့ရှိကြပါသည်။ ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်မှ ကြက်သွန်ဖြူများကို အရည်အသွေးပေါ် မူတည်၍ မျိုးခြား ထူး-၁၊ ထူး-၂၊ ထူး-၃၊ ထူး-၄၊ ထူး-၅ ဟူ၍ ခွဲခြားကာ ရောင်းချလေ့ရှိကြပြီး မျိုးခြား ထူး-၁၊ ထူး-၂ တို့သည် ဈေးကွက်အတွင်း ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ (ရှမ်း) ထူး-၄ နှင့် ထူး-၅ တို့သည် ဥကြီးများဖြစ်၍ ဒေသတွင်းကြက်သွန်ကြော်လုပ်ငန်းများတွင် အဓိက အသုံးပြုလေ့ရှိကြသဖြင့် အဆိုပါကြက်သွန်ဖြူ မျိုးများအတွက် ပြည်တွင်းဈေးကွက် အခိုင်အမာရှိနေပါသည်။ တရုတ်ကြက်သွန်ဖြူများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အဆိုပါ ကြက်သွန်ဖြူ များသည် ဈေးနှုန်း ပိုမို မြင့်မားသော်လည်း အရသာမှာ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့်အတွက် စားသုံးသူ၏ ကြိုက်နှစ်သက်မှုအရ ၎င်းတို့ ကို ကြက်သွန်ကြော်လုပ်ငန်းများတွင် အသုံးများခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(စ) မြန်မာ့ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့၊ တင်သွင်းမှု

၂၉။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့မှုသည် ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၂,၆၈၉.၈၆) မက်ထရစ်တန်ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ် (Mini Budget) တွင် (၁,၄၈၀.၀၈) မက်ထရစ်တန်သို့ လျော့နည်းကျဆင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ကျဆင်းခဲ့ရာမှ ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၇,၆၄၆.၁၃) မက်ထရစ်တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅.၄၆) သန်း၊ ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၇၆၄၇.၁၄) မက်ထရစ်တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇.၆၆) သန်းအထိ အသီးသီး တိုးမြှင့်တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၇,၀၀၂.၂၃) မက်ထရစ်တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၄၃) သန်း တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ် (Mini Budget) တွင် (၁,၇၁၆.၅) မက်ထရစ်တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁.၃၆) သန်း၊ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၃၇) မက်ထရစ်တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၀.၀၃) သန်းသာ တင်ပို့ နိုင်ခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း (၂၂-၉-၂၀၂၃) ရက်နေ့အထိ တင်ပို့မှုအနေဖြင့် (၂,၇၀၈.၈၆) မက်ထရစ်တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၉၃) သန်းအထိ တင်ပို့ နိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ကြက်သွန်ဖြူ အဓိက တင်ပို့ခဲ့သည့် နိုင်ငံများ မှာ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး အခြားတင်ပို့ခဲ့သော နိုင်ငံများမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ဩစတြေးလျ၊ ဗီယက်နမ်၊ စင်ကာပူ၊ ယူအေအီးနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ (ပုံ-၁၃) (နောက်ဆက်တွဲ-ဂ)

ပုံ (၁၃) ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့မှု အခြေအနေ (DOT)

၃၀။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကြက်သွန်ဖြူ ပြည်တွင်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုရှိသည့်အပြင် ပြည်တွင်းစားသုံးသူများ၏ ကြိုက်နှစ်သက်မှုအရ အချို့သောနှစ်များတွင် ပြည်ပမှ ဝယ်ယူတင်သွင်းခဲ့ခြင်းများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူ အဓိက ဝယ်ယူတင်သွင်းခဲ့သောနိုင်ငံမှာ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့ဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း ကြက်သွန်ဖြူ တင်သွင်းမှုအနေဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် (၁၉၅) မက်ထရစ်တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၉၅,၀၀၀) ဖိုးအထိ တင်သွင်းခဲ့ရပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် (၂.၀၈) မက်ထရစ်တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄.၄၆) ဖိုးသာ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် (၅၀) မက်ထရစ်တန်၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၃,၀၀၀) ဖိုး၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် (၀.၁) မက်ထရစ်တန်၊ အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၀.၃၂) ဖိုး အသီးသီး တင်သွင်းခဲ့

ကြသော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်များတွင်မူ ကြက်သွန်ဖြူ ဝယ်ယူတင်သွင်းခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူကို တရားဝင်တင်သွင်းခြင်းထက် နယ်စပ်မှတစ်ဆင့် တရားမဝင်လမ်းကြောင်းများမှ တင်သွင်းမှုများ အမြောက်အများ ရှိနေခဲ့ပြီး ယင်းကဲ့သို့ ဝင်ရောက်လာသည့် ကြက်သွန်ဖြူများကြောင့် ပြည်တွင်းကြက်သွန်ဖြူစိုက် တောင်သူများနှင့် ကြက်သွန်ဖြူဈေးကွက်ကို များစွာထိခိုက်စေကြောင်း သိရှိရပါသည်။

(ဆ) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းကြက်သွန်ဖြူ သုံးစွဲမှုနှင့် ဖူလုံမှု အခြေအနေ

၃၁။ ကြက်သွန်ဖြူသည် မြန်မာ့ရိုးရာအစားအစာများ၊ စားသောက်မှုပုံစံများအရ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့် စားဖိုချောင်သီးနှံတစ်ခု ဖြစ်သည့်အတွက် ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှု မြင့်မားပြီး ပြည်တွင်းဈေးကွက် အခိုင်အမာရှိပါသည်။ ကြက်သွန်ဖြူကို ဟင်းချက်ပြုတ်ရာ တွင်လည်းကောင်း၊ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းများ၊ စားသောက်ဆိုင်များတွင်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများတွင်လည်းကောင်း၊ အချို့သောအိမ်ထောင်စုများ၌ အစာကြေလေနိုင်စေရန်ရည်ရွယ်ပြီး ပျားရည်များနှင့်စိမ်၍ စားသောက်ခြင်း၊ မီးဖုတ်၍စားသောက်ခြင်း စသည်ဖြင့် အိမ်တွင်းဆေးဝါးအဖြစ်လည်းကောင်း နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် သုံးစွဲလေ့ရှိကြပါသည်။

၃၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူတစ်ဦး ပျမ်းမျှ ကြက်သွန်ဖြူစားသုံးမှုသည် တစ်နှစ်လျှင် (၀.၅) ပိဿာနှုန်းဖြင့် စားသုံးလျက်ရှိပြီး လူဦးရေ (၅၁,၄၈၆,၂၅၃) နှင့် တွက်ချက်ကြည့်ပါက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူ စားသုံးမှုသည် တစ်နှစ်လျှင် ပိဿာချိန် (၂၅.၇) သန်း ရှိပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာပေါင်း (၆၇,၆၃၄) ဧက၊ ရိတ်သိမ်းဧရိယာပေါင်း (၆၇,၆၃၄) ဧကရှိခဲ့ပြီး ကြက်သွန်ဖြူ ပိဿာပေါင်း (၁၂၇.၃) သန်း ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ (၆၇,၆၃၄) ဧကအတွက် မျိုးချန်လုပ်ရမည့် ကြက်သွန်ဖြူပမာဏသည် ပိဿာချိန် (၁၃.၅) သန်းဖြစ်ပြီး ရိတ်သိမ်းစဉ် အလေအလွင့်မှာ အထွက်၏ (၂) ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်သည့်အတွက် ပိဿာချိန် (၂.၅) သန်းရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းစားသုံးမှု၊ မျိုးချန်လုပ်မှုနှင့် ရိတ်သိမ်းစဉ် အလေအလွင့်များကို ဖယ်လိုက်ပါက ပြည်တွင်း

ဇယား (၃) ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြက်သွန်ဖြူ ဖူလုံမှုနှင့် လက်ကျန်ကျန်ရှိမှု အခြေအနေ

အမျိုးအစား	ပိဿာ	မှတ်ချက်
ကြက်သွန်ဖြူ စုစုပေါင်းအထွက်	၁၂၇,၂၇၄,၇၀၅	၂၀၂၂ ခုနှစ် အထွက်
စိုက်ဧရိယာစုစုပေါင်း	၆၇,၆၃၄	
မျိုးချန်လုပ်မှု	၁၃,၅၂၆,၈၀၀	၁ဧက = ၂၀၀ ပိဿာ
ပြည်တွင်းစားသုံးမှု	၂၅,၇၄၃,၁၂၇	လူတစ်ဦးတစ်နှစ်ပျမ်းမျှ = ၀.၅ ပိဿာ
ရိတ်သိမ်းစဉ် အလေအလွင့်	၂,၅၄၅,၄၉၄	အထွက်၏ ၂ ရာခိုင်နှုန်း
ပိုလျှံမှု	၈၅,၄၅၉,၂၈၄	
ပြည်ပတင်ပို့မှု	၁,၀၅၁,၃၅၆	မတန်ချိန် ၁၇၁၆.၅ ဖြင့် တွက်ချက်ထားသည်
အသားတင်ကျန်ရှိမှု	၈၄,၄၀၇,၉၂၈	

အရင်းအမြစ်။ DOA, DALMS, DOT

(ဇ) သုံးသပ်တင်ပြချက်

၃၃။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု မြင့်မားသောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့်အလျောက် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထွက်ရှိရာ အဓိကဒေသဖြစ်သော ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧကသောင်းချီ၍ နှစ်စဉ်စိုက်ပျိုးလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင်လည်း ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုရှိပြီး အဆိုပါဒေသများမှ ထွက်ရှိသော ပြည်တွင်းကြက်သွန်ဖြူမျိုးများဖြစ်သည့် ဗမာကြက်သွန်ဖြူနှင့် ရှမ်းကြက်သွန်ဖြူတို့၏ အနံ့အရသာ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့်အတွက် ပြည်တွင်းဈေးကွက် အခိုင်အမာရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ်မှစတင်၍ တရုတ်ပြည်မှ ကြူကုတ်ကြက်သွန်ဖြူများကို ဈေးနှုန်းသက်သာစွာဖြင့် ဝယ်ယူတင်သွင်းခဲ့သဖြင့် မြန်မာ့ကြက်သွန်ဖြူမျိုးများသည် ဈေးကွက် လွှမ်းမိုးမှုဒဏ်ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ ကြူကုတ်ကြက်သွန်ဖြူများသည် အရွယ်အစားကြီးပြီး အခွံခွာရလွယ်ကူသဖြင့် စားသုံးသူများ

ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်ကြသည့်အတွက် အဆိုပါနှစ်အနည်းငယ်အတွင်းတွင်ပင် မြန်မာ့ကြက်သွန်ဖြူဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း တရုတ်ကြက်သွန်ဖြူများကို စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ငန်းသုံးအဖြစ် တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုနေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၃၄။ ကိုဗစ်-၁၉ကပ်ရောဂါမဖြစ်ပွားမီကာလများထက် စိုက်ပျိုးရေးသွင်းအားစုဈေးနှုန်းများကြီးမြင့်ခြင်း၊ လောင်စာဆီဈေးနှုန်းများကြီးမြင့်ခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်များ ကြီးမြင့်ခြင်း၊ လုပ်အားခများကြီးမြင့်ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် တောင်သူများ၏ ကြက်သွန်ဖြူ တစ်ဧက ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်သည် ယခင် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်ထက် ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၁၀.၃၈) ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၂၈.၇) ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၃၃.၃) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး တိုးမြင့်ခဲ့ပါသည်။ တောင်သူအမြတ်ရရှိမှုအနေဖြင့် အဆိုပါနှစ်ထက် ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၅.၃၉) ရာခိုင်နှုန်းအထိ လျော့ကျသွားခဲ့ပြီး ၂၀၂၁-၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၆.၉၉) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၉၄.၁၇) ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး ပြန်လည် တိုးမြင့်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဝန်းကျင်နှစ်များတွင် ပြည်ပသို့ ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့မှု ကျဆင်းခဲ့ရာမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည် မြင့်တက်ခဲ့သည့်အတွက် ကြက်သွန်ဖြူ ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်ခဲ့ပြီး တောင်သူအမြတ်ငွေများ တိုးတက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်၏ အခြေခံအရင်းအမြစ်ဖြစ်သော သွင်းအားစုဈေးနှုန်းများ ကြီးမြင့်ခြင်းသည် တောင်သူများ၏ ထုတ်လုပ်မှုကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေပြီး အထွက်နှုန်းကျဆင်းစေသည့်အတွက် သွင်းအားစုများကို သင့်တင့်သော ဈေးနှုန်းများဖြင့် တောင်သူများ ဝယ်ယူနိုင်ရေး (သို့မဟုတ်) ပြည်ပမှ ဝယ်ယူတင်သွင်းနေရသည့် ဓာတ်မြေဩဇာများအစား ပြည်တွင်း၌ လွယ်ကူစွာ ထုတ်လုပ်နိုင်သော စိုက်ပျိုးရေးနှင့် အစားအသောက်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများမှ ထုတ်လုပ်ထားသည့် သဘာဝ မြေဩဇာများကို တွင်ကျယ်စွာ သုံးစွဲနိုင်ရေး တွန်းအားပေး အစီအစဉ်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။

၃၅။ ရှမ်းပြည်နယ်တစ်ခုတည်းမှပင် မြန်မာ့ကြက်သွန်ဖြူထုတ်လုပ်မှု၏ ထက်ဝက်ကျော်၊ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၅၉.၈၃) ရာခိုင်နှုန်းခန့်၊ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာ စုစုပေါင်း၏ (၆၄.၃၈) ရာခိုင်နှုန်းခန့်အထိ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်လျက်ရှိပြီး ပြည်တွင်း ကြက်သွန်ဖြူ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးလျက်ရှိပါသည်။ တရုတ်မြန်မာနယ်စပ်မှလည်း နှစ်စဉ် ကြူကုတ်ကြက်သွန်ဖြူများ ဝင်ရောက်လျက်ရှိပြီး တရားဝင်တင်သွင်းခြင်းမရှိဘဲ တရားမဝင်ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများမှ ဝင်ရောက်နေခြင်းဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းကြက်သွန်ဖြူဈေးနှုန်းများသည် တရုတ်ပြည်မှ ကြူကုတ်ကြက်သွန်ဖြူများ ဝင်ရောက်ခြင်းနှင့် ရှမ်းကြက်သွန်ဖြူများ၏ ထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေများအပေါ် မူတည်၍ ပြောင်းလဲနိုင်သဖြင့် တရုတ်ကြက်သွန်ဖြူများ၏ အဓိက ဝင်ရောက်ရာ လမ်းကြောင်းများဖြစ်သော တရားမဝင်ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းများကို ထိန်းချုပ်ပေးခြင်း၊ ပြည်တွင်း ကြက်သွန်ဖြူမျိုးများ၏ ဈေးကွက်ကို ချဲ့ထွင်ပေးခြင်း၊ ပြည်တွင်းကြက်သွန်ဖြူ အများအပြား ထွက်ရှိသည့် ကာလများဖြစ်သော မတ်လ၊ ဧပြီလတို့တွင် ထွက်ရှိ လာသည့် ကြက်သွန်ဖြူများကို ဈေးနှုန်းအာမခံချက်ဖြင့် သိုလှောင်သိမ်းဆည်း ထားပေးခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါက ပြည်တွင်းဈေးကွက် ပိုမို တည်ငြိမ်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

(ဇ) မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ

၃၆။ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ရေရှည်တည်တံ့ပြီး တောင်သူများ ဝင်ငွေတိုးပွားစေရန်၊ ကြက်သွန်ဖြူကို အခြေခံသည့် ကုန်ပစ္စည်းများမှတစ်ဆင့် ပြည်ပဝင်ငွေရရှိမှု ပိုမိုမြင့်မားလာစေရန်၊ ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု တန်ဖိုးကွင်းဆက် တစ်

လျှောက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို အထောက်အပံ့ပေးနိုင်စေရန်၊ ကြက်သွန်ဖြူကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် အောက်ဖော်ပြပါအချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါကြောင်း အကြံပြု တင်ပြအပ်ပါသည်-

- (က) ကြက်သွန်ဖြူ မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များ တောင်သူများထံ လုံလောက်စွာ ဖြန့်ဝေပေးနိုင်ရေးအတွက် ဒေသ အလိုက် သုတေသနခြံများနှင့် မျိုးစေ့ထုတ်လုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် ခြင်း၊
- (ခ) ပြည်ပကြက်သွန်ဖြူများနှင့် အရည်အသွေးယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည့် ကြက်သွန်ဖြူမျိုးများ ပေါ်ထွန်းလာရေး အတွက် အပင်မျိုးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အလေးထားဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဂ) ပြည်တွင်းဖူလုံရန်နှင့် ပြည်ပသို့ ပိုမိုတင်ပို့နိုင်စေရန် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက်ဧရိယာများ တိုးချဲ့ခြင်းထက် တစ် ဧကအထွက်နှုန်းများ တိုးတက်မြင့်မားရေးကို သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများမှ အလေးထား ဆောင်ရွက် ပေးခြင်း၊
- (ဃ) အရည်အသွေးပိုင်းဆိုင်ရာ အာမခံချက်ရရှိစေရန်အတွက် ခေတ်မီစိုက်ပျိုးရေးနည်းစနစ်များ၊ စိုက်ပျိုးရေး ဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများ (GAP-Good Agricultural Practices) ကို တောင်သူများ စနစ်တကျ လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ပညာပေးလုပ်ငန်းများ ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (င) တောင်သူပညာပေးလုပ်ငန်းများနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ မွေးထုတ်ပေးခြင်းလုပ်ငန်းများကို အရှိန်အဟုန် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် သုတေသနဗဟိုဌာနများနှင့် တောင်သူပညာပေးအဖွဲ့များ၏ ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှု အားကောင်းလာစေရေး ပံ့ပိုးကူညီပေးခြင်း၊
- (စ) ကြက်သွန်ဖြူ တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် Research and Development ပိုမို အားကောင်းလာစေရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဆ) ကြက်သွန်ဖြူစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု တန်ဖိုးကွင်းဆက်တစ်လျှောက်တွင် လူငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများ ပိုမိုပါဝင်လာနိုင်ရေး တိုက်တွန်းအားပေးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊
- (ဇ) သီးနှံစီမံခန့်ခွဲမှုနည်းစနစ်များ၊ စိုက်ပျိုးရေးနည်းစနစ်များ၊ ပိုးမွှားရောဂါနှင့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာသတိပေးချက် များ၊ ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အခြားသော သတင်းအချက်အလက်များကို စိုက်ပျိုးသူ တောင်သူများထံသို့ လျင်မြန်စွာရောက်ရှိပြီး ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ဒေသအလိုက် ကြက်သွန်ဖြူစိုက် တောင်သူများကို အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေး တွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်စေခြင်း၊
- (ဈ) ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်ရန်အတွက် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၊ ဈေးကွက်အလားအလာရှိသည့်နိုင်ငံများ၏ ဈေးကွက် နှင့် အခြားမူဝါဒများ၊ ရာသီဥတုအခြေအနေများ၊ စားသုံးမှုစနစ်ပြောင်းလဲမှုများ၊ တင်ပို့မည့်သီးနှံအပေါ် အဆိုပါနိုင်ငံအစိုးရ၏အလေးထားမှု စသည်တို့အပေါ် အခြေခံ၍ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်လေ့လာသုံးသပ်မှု များကို စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်စေခြင်း၊
- (ည) နိုင်ငံတကာဈေးကွက်အတွင်းသို့ ထိုးဖောက်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာမှ စီးပွားရေးသံမှူးများမှတစ်ဆင့် ကုန်စည်ပြပွဲ များတွင် ခင်းကျင်းမိတ်ဆက်ပြသနိုင်ရေး ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊

- (င) ကုန်သွယ်မှုဖြင့်တင်ရေးအတွက် ကုန်သွယ်မှုပိုမိုလွယ်ကူချောမွေ့စေရန် မလိုလားအပ်သည့် အကောက်ခွန် မဟုတ်သည့် အတားအဆီးများ (Non Tariff Barriers) ကို လျှော့ချပေးခြင်း၊
- (ငှ) ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီမှုရှိသည့် အရည်အသွေးနှင့် ကုန်စည်ပုံစံမျိုး ရရှိစေရန် ကြက်သွန်ဖြူ စိုက် တောင်သူများနှင့် ကြက်သွန်ဖြူအခြေခံကုန်စည်များ ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းရှင်များကို ပညာပေး ခြင်းနှင့် အသိပညာများ မျှဝေပေးခြင်း၊
- (ဇ) ကြက်သွန်ဖြူ ထွက်ရှိသည့်ရာသီများတွင် ဈေးနိမ့်ကျမှုများ ရှိနိုင်သဖြင့် ကြာရှည်စွာ သိုလှောင်ထားနိုင် သည့် သိုလှောင်ရုံများနှင့် သိုလှောင်ရုံစနစ်များ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဈ) ကြက်သွန်ဖြူ တင်ပို့တင်သွင်းမှု၊ သိုလှောင်မှု၊ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဈေးနှုန်းဆိုင်ရာမူဝါဒများ ပြန်လည်သုံးသပ် ခြင်း၊ ချိန်ညှိမှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။

ကိုးကားချက်များ

စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
 စားသုံးသူရေးရာဦးစီးဌာန၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
 ပွဲစား၊ ကုန်သည်၊ စက်ပိုင်များ မဟာကထိန်တော်အသင်း၊ မန္တလေး
 မြန်မာနိုင်ငံကြက်သွန်နီ၊ ကြက်သွန်ဖြူနှင့် စားဖိုဆောင်သီးနှံ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်း

- FAOstat
- Fresh Plaza
- Fresh Produce Journal
- Healthline
- Healthshots
- Selina Wamucii
- Tridge
- World Integrated Trade Solution (WITS-World Bank)

ပုံနှိပ်သူ-မိဘအေးရိပ်ပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၉၀၂)
 Phone: ၀၉-၅၁၉၆၈၆၆၊ ၀၉-၄၃၁၁၄၁၄၄
 Address: အမှတ်-၃၆/ဘီ၊ (၅၅) လမ်း၊
 အလယ်ဘလောက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊
 ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး။

လယ်ယာစီးပွားနှင့်ကုန်သွယ်မှုဌာနခွဲ၊
 စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊
 စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 Email: agribusiness.dopmoali@gmail.com
 Phone: ၀၆၇၃-၄၁၀၁၀၇၊ ၀၆၇၃-၄၁၀၆၈၄
 Address: ရုံးအမှတ် (၁၅)၊ နေပြည်တော်။

Agribusiness Bulletin များကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၏ တရားဝင်ဝက်ဆိုဒ်ဖြစ်သော www.moali.gov.mm တွင် အခမဲ့ Download ရယူဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဇယား (၁) မန္တလေးဈေးကွက်၏ နှစ်အလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ (ကြူကုတ်) ဈေးနှုန်းများ

(ကျပ်/ပိဿာ)

နှစ်	ဇန်	ဖေ	မတ်	ဧပြီ	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်	စက်	အောက်	နို	ဒီ
၂၀၁၇	၄,၇၃၁	၄,၈၀၀	၄,၃၉၅	၅,၆၉၄	၄,၁၇၀	၁,၇၆၇	၂,၀၅၀	၁,၉၆၃	၁,၇၅၇	၁,၇၅၇	၁,၈၀၀	၁,၇၀၆
၂၀၁၈	၁,၆၂၅	၁,၅၅၆	၁,၃၀၆	၁,၁၁၃	၁,၀၆၀	၁,၀၇၅	၉၀၀	၉၃၅	၁,၁၀၆	၁,၁၃၀	၁,၃၆၃	၁,၁၈၈
၂၀၁၉	၁,၁၃၀	၁,၄၃၁	၂,၁၆၃	၂,၃၈၃	၂,၅၃၀	၃,၂၀၀	၃,၄၃၀	၃,၂၀၄	၂,၇၀၀	၂,၆၀၀	၂,၇၅၄	၂,၉၅၄
၂၀၂၀	၃,၀၄၀	၃,၀၅၀	၂,၆၀၀	၂,၈၅၀	၁,၆၈၈	၁,၂၃၈	၁,၃၉၀	၁,၆၉၄	၁,၇၈၅	၁,၈၁၃	၁,၉၃၁	၂,၀၁၅
၂၀၂၁	၂,၂၀၀	၂,၇၀၀	၂,၂၉၀	၂,၇၁၇	၂,၅၅၀	၂,၈၂၀	၃,၂၀၀	၅,၀၀၀	၄,၃၀၀	၄,၈၁၃	၄,၉၈၈	၅,၂၈၀
၂၀၂၂	၄,၂၅၀	၃,၆၀၀	၄,၇၀၀	၄,၇၀၀	၄,၀၀၀	၂,၈၀၀	၃,၀၀၀	၃,၄၀၀	၄,၁၀၀	၃,၈၀၀	၃,၈၀၀	၃,၄၀၀
၂၀၂၃	၃,၇၅၀	၃,၇၀၀	၃,၇၀၀	၅,၀၀၀	၆,၉၀၀	-	-	-	-	-	-	-

အရင်းအမြစ်။ စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ မန္တလေးရုံးခွဲ

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

ဇယား (၂) မန္တလေးဈေးကွက်၏ နှစ်အလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ (ရှမ်း) ဈေးနှုန်းများ

(ကျပ်/ပိဿာ)

ခုနှစ်	ဇန်	ဖေ	မတ်	ဧပြီ	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်	စက်	အောက်	နို	ဒီ
၂၀၁၇	၄,၈၁၇	၄,၆၅၈	၃,၉၀၀	၃,၈၉၇	၂,၆၄၃	၂,၇၅၈	၂,၆၈၈	၂,၈၀၃	၂,၈၁၃	၂,၅၇၁	၂,၀၈၇	၂,၀၆၇
၂၀၁၈	၁,၈၀၀	၁,၀၂၅	၈၈၈	၉၅၀	၈၀၀	၉၇၉	၇၉၂	၈၁၃	၈၁၇	၇၈၃	၇၅၄	၇၇၅
၂၀၁၉	၆၇၇	၆၅၀	၄၃၈	၄၆၇	၁,၂၅၇	၁,၈၉၆	၁,၇၁၃	၁,၇၆၇	၂,၁၅၉	၂,၂၃၉	၂,၇၅၉	၂,၆၀၀
၂၀၂၀	၂,၇၃၃	၂,၂၃၈	၁,၀၀၀	၂,၀၆၇	၂,၀၁၇	၁,၆၇၅	၁,၅၅၃	၁,၈၀၈	၁,၆၂၇	၁,၈၅၈	၂,၆၇၅	၂,၂၉၀
၂၀၂၁	၂,၃၂၅	၂,၆၀၀	-	-	၁,၅၀၀	၁,၅၇၀	၂,၂၀၀	၂,၂၀၀	၂,၁၀၀	၂,၃၅၀	၂,၃၂၅	၂,၀၀၂
၂၀၂၂	၃,၀၀၀	၃,၂၀၀	၃,၂၀၀	၃,၃၀၀	-	-	၃,၀၀၀	၃,၂၀၀	၃,၃၅၀	၃,၆၀၀	၃,၈၀၀	၃,၅၀၀
၂၀၂၃	၅,၀၅၀	-	၅,၅၀၀	၄,၅၀၀	၆,၀၀၀	-	-	-	-	-	-	-

အရင်းအမြစ်။ စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ မန္တလေးရုံးခွဲ

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)

ဇယား (၃) မန္တလေးဈေးကွက်၏ နှစ်အလိုက် ကြက်သွန်ဖြူ (ရှမ်း) ဈေးနှုန်းများ

တန်ဖိုး - အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း

ဘဏ္ဍာနှစ်	ရေတွက်ပုံ	ပင်လယ်ရေကြောင်း		နယ်စပ်		စုစုပေါင်း	
		အရေအတွက်	တန်ဖိုး	အရေအတွက်	တန်ဖိုး	အရေအတွက်	တန်ဖိုး
၂၀၁၇-၂၀၁၈	တန်	၁၅၅.၅၅၈	၀.၂၄၄	၂,၅၃၄.၃၀၀	၃.၆၆၇	၂,၆၈၉.၈၅၈	၃.၉၁၁
၂၀၁၈(Mini budget)	တန်	၁၈၇.၈၃၉	၀.၁၅၇	၁,၂၉၂.၂၄၀	၀.၇၆၀	၁,၄၈၀.၀၇၉	၀.၉၁၇
၂၀၁၈-၂၀၁၉	တန်	၁,၀၉၅.၆၉၉	၁.၂၉၁	၆,၅၅၀.၄၃၅	၄.၁၇၂	၇,၆၄၆.၁၃၄	၅.၄၆၃
၂၀၁၉-၂၀၂၀	တန်	၄၂၀.၁၀၅	၀.၆၁၇	၇,၂၂၇.၀၃၅	၇.၀၃၉	၇,၆၄၇.၁၄၀	၇.၆၅၆
၂၀၂၀-၂၀၂၁	တန်	၀.၃၆၀	၀.၀၀၀၁	၇,၀၀၁.၈၇၁	၆.၄၂၇	၇၀၀၂.၂၃၁	၆.၄၂၇
၂၀၂၁-၂၀၂၂ (Mini Budget)	တန်	၀.၀၀၀	၀.၀၀၀	၁,၇၁၆.၅၀၀	၁.၃၅၆	၁,၇၁၆.၅၀၀	၁.၃၅၆
၂၀၂၂-၂၀၂၃	တန်	၂၃.၀၀၀	၀.၀၂၁	၁၄.၀၀၀	၀.၀၁၃	၃၇.၀၀၀	၀.၀၃၄
၂၀၂၃-၂၀၂၄ (၂၂-၉-၂၀၂၃) ထိ ယာယီ	တန်	၀.၈၀၀	၀.၀၀၁	၂,၇၀၈.၀၆၀	၄.၉၃၂	၂,၇၀၈.၈၆၀	၄.၉၃၃
စုစုပေါင်း	တန်	၁,၈၈၃.၃၆၂	၂.၃၃၁	၂၉,၀၄၄.၄၄၁	၂၈.၃၆၅	၃၀,၉၂၇.၈၀၃	၃၀.၆၉၇

အရင်းအမြစ်။ ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန၊ စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန